
Yhdessä vaikuttamassa

Pumppu Virvelinranta YKS-osahankkeen Vammaispolitiikan arvot
työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaaminen

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2013

Tuija Tapanainen

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminta koulutusohjelma

Terapeuttinen ohjaustoiminta

Tekijä	Tuija Tapanainen	Vuosi 2013
Työn nimi	Yhdessä vaikuttamassa Pumppu Virvelinranta YKS-osahankkeen Vammaispolitiikan arvot työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaaminen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tarkoituksena oli tutkia, miten Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmän jäsenet kokivat työryhmään osallistumisen. Virvelinranta YKS -osahanke on osa laajempaa ylimaakunnallista Päijät-Hämeen liiton rahoittamaa Euroopan aluekehitysrahaston Pumppu -hanketta. Pumppu -hankkeessa edistetään ja kehitetään käyttäjälähtöisiä monituottajamalleja hyvinvointipalveluissa. Hankkeen tavoitteena on uudistaa hyvinvointipalveluita sekä tapaa, jolla niitä tuotetaan.

Virvelinranta YKS -osahankkeen yhtenä tavoitteena oli käyttäjälähtöisen paikallisen vammaispolitiikan kehittäminen. Opinnäytteessä tutkittiin, saivatko työryhmän jäsenet äänensä kuuluville ja kokivatko he voivansa vaikuttaa asioihin. Työssä tarkasteltiin myös, kokivatko jäsenet voimaantumista osallistumisellaan työryhmän toimintaan. Työssä saatua aineistoa arvioitiin siinä valossa, miten YKS- menetelmä soveltui työryhmän toimintaan.

Teoriataustassa käsiteltiin suomalaista vammaispolitiikkaa, arvoja, kansalaisten/asiakkaiden vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia, voimaantumista sekä YKS- menetelmän peruslähtökohtia. Tutkimusmenetelmä oli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimusaineisto kerättiin osallistumalla työryhmän toimintaan havainnoitsijana. Havainnoista koottiin reflektiopäiväkirja ja työryhmän haastattelusta tuotettu materiaali on valokuvattu ja kirjattu ylös. Työryhmän loppuhaastattelussa käytettiin luovia ja toiminnallisia menetelmiä työryhmän kokemustiedon hankinnassa.

Tulosten mukaan työryhmän jäsenet kokivat työryhmään osallistumisen tärkeäksi toiminnaksi, jolla voi vaikuttaa. Heidän äänensä tuli kuulluksi ja yhdessä tekeminen toimi kaikkien mielestä hyvin. YKS- menetelmä toimi työryhmän työskentelyssä hyvin ja ryhmäläiset voimaantuivat osallistumisestaan.

Avainsanat Vammaispolitiikka, arvot, asiakaslähtöisyys vaikuttaminen ja osallistuminen, voimaantuminen, YKS- menetelmä

Sivut 40 s. + liitteet 4 s.

LAHDENSIVU

Degree programme of Crafts and Recreation

Therapeutic Crafts and Recreation

Author	Tuija Tapanainen	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Joint influence - Description of the Process and Method of the Team on Values of Disability Policy, subordinate to Pumppu Virvelinranta YKS Project	

ABSTRACT

The aim of this study was to explore the experiences of team members involved in a team working with the values of disability policy. The team is involved in the Pumppu Virvelinranta YKS subproject which in turn belongs to a wider Pumppu project funded by the Regional Council of Päijät-Häme and the European Regional Development Fund. Pumppu project promotes and develops user-oriented multi-producer models in the field of wellbeing services. The goal is to reform the wellbeing services, as well as the way in which they are produced.

One of the aims of Virvelinranta YKS (PCP, Person Centred Planning) project was to develop the local user-oriented disability policy. The thesis examined whether the members of the team were heard and felt that they were able to impact on matters. Additionally, the aim was to find out if the members experienced special empowerment in participating in the teamwork. On the basis of the material it was also evaluated how well the PCP method lent itself to the activity of the team.

The Finnish disability policy, its values, influence and participation opportunities of the citizens/clients and finally the basics of the PCP method, are discussed in the theoretical part of the study. The research approach was the qualitative method. The research material was gathered by participating in the teamwork as an observer. In addition, the project employees and a member of the disability council were interviewed. The observations were summarized in a reflection diary and the interviews were photographed and written down. In the final interviews, creative and action-based methods were used to obtain empirical knowledge from the team.

The results implied that the members of the team considered taking part in the team important and a channel for further influence. They felt that they were heard, and working together functioned very well according to them. PCP thinking was successfully achieved by the team and the team members felt empowered by participating in the team.

Keywords Disability policy, values, client-oriented, influence and participation, empowerment, YKS, person centred planning

Pages 40 p. + appendices 4 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LÄHTÖKOHDAT OPINNÄYTETYÖLLE	3
2.1	Aiheen valinta	3
2.2	Työelämäyhteys	4
2.3	Opinnäytetyöni tavoitteet	4
2.4	Tutkimuskysymykseni	5
3	KESKEISET KÄSITTEET	6
3.1	Vammaispolitiikka	6
3.2	Arvot.....	6
3.3	Asiakaslähtöisyys	7
3.4	Vaikuttaminen ja osallistuminen.....	8
3.5	Voimaantuminen	9
3.6	YKS.....	10
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	11
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	11
4.2	Havainnointi	12
4.3	Haastattelut.....	13
4.3.1	Projektityöntekijät ja vammaisneuvoston jäsen	14
4.3.2	Toiminnallinen loppuhaastattelu	14
5	VAMMAISPOLITIIKAN ARVOT -TYÖRYHMÄ PROSESSI.....	15
5.1	Seminaari 14.8.2012: Vammaispolitiikkaa tehdään yhdessä	15
5.2	Vammaispolitiikan arvot -työryhmän kokoontumiset.....	16
5.2.1	Itsenäinen elämä 29.8.2012	16
5.2.2	Liikennepalvelut 19.9.2012	17
5.2.3	Koulutus, opiskelu ja työ 3.10.2012	17
5.3.4	Kulttuuri ja vapaa-aika 5.11.2012	19
5.3.5	Syrjinnän torjuminen 3.12.2012	21
5.3	Pienryhmä 4.12.2012.....	22
6	TULOKSET	23
6.1	Havainnointi	23
6.1.1	Liikennepalvelut 19.9.2012	23
6.1.2	Koulutus, opiskelu ja työ 3.10.2012	24
6.1.3	Vapaa-aika ja kulttuuri 5.11.2012	25
6.1.4	Syrjinnän torjuminen 3.12.2012	25
6.1.5	Pienryhmä 4.12.2012	26
6.2	Haastattelu	26
6.3	Toiminnallinen loppuhaastattelu	29

7 OMAA POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ..... 35

8 EHDOTUKSIA 37

LÄHTEET 38

Liite 1 Haastattelukysymykset 26.11.2012 Pumppu Virvelinranta vammaispolitiikan
arvot -työryhmän synnystä

Liite 2 Vammaispolitiikan arvot -mallinnus

Liite 3 Kutsu

Liite 4 Kuvauslupa

1 JOHDANTO

Miksi on tärkeätä, että vammaispolitiikan arvoja pohditaan yhdessä? Tärkeätä on toimijoiden ja palvelujen käyttäjien pohtia näitä yhdessä. Näin on mahdollista tarpeiden ja resurssien kohdata toisensa. Miksi pitää luoda arvoja? Arvot määrittelevät meidän jokaisen toimintaa. Keille, ketkä ja keitä varten arvot ovat? Arvot ovat meitä kaikkia varten. Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmän työskentelyä havainnoidessa nämä asiat nousivat esille. Tästä seurasi kiinnostukseni tehdä opinnäytetyö aiheesta. Tutkin seuraavaa kysymystä.

Saivatko Vammaispolitiikan arvot -työryhmän jäsenet äänensä kuuluvaksi ja kokivatko he pystyvänsä vaikuttamaan asioihin? Tietävästi ensimmäistä kertaa Suomessa työskenneltiin työryhmässä niin, että palvelunkäyttäjät ovat olleet mukana koko prosessin ajan täysivaltaisina työryhmän jäseninä. Tämä työskentelymenetelmä oli uraa uurtava ja käyttäjälähtöinen tapa työskennellä.

Tein opinnäytetyöni Hämeenlinnan kaupunki, Hyvinvointipalvelujen kehittämisyksikkö, Pumppu - Virvelinranta YKS -osahankkeen ”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaamisesta. Työryhmässä työstettiin vammaispoliittiset arvot Hämeenlinnassa. Ajatuksena oli työstää myös tulevalle Vammaisneuvostolle arvot uuden strategian perustaksi.

Työryhmä koostui Virvelinrannan palvelunkäyttäjistä, vammaisneuvoston edustajista, Luotsisäätiön edustajista, omaisten edustajasta sekä hankkeen työntekijöistä. Työryhmässä työskenneltiin tasavertaisesti niin, että palvelunkäyttäjät olivat oman elämänsä asiantuntijoita. Työskentely tapahtui työryhmässä, jossa käsiteltiin seuraavia aiheita: itsenäinen elämä ja yhteiskunnallinen osallistuminen, liikennepalvelut, koulutus, opiskelu ja työ, kulttuuri ja vapaa-aika ja syrjinnän torjuminen. Kaikissa osioissa oli vierailevat puhujat. Työryhmässä kaikki jäsenet olivat tasavertaisia toimijoita.

Varsinainen vammaispoliittisten arvojen työstäminen tapahtui pienryhmässä, joka oli koottu työryhmästä. Kootun materiaalin perusteella jokaisesta aiheesta tiivistettiin kolmesta viiteen pääkohtaa, jotka tulivat arvot esitteeseen.

Tutkimusaineiston opinnäytetyötäni varten keräsin toimimalla havainnoijana työryhmän työskentelyissä. Haastattelin Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen projektityöntekijöitä ja Hämeenlinnan kaupungin vammaisneuvoston jäsentä. Vammaispolitiikan arvot -työryhmälle toiminnallisen loppuhaastattelun tein ilmaisullisilla ja toiminnallisilla menetelmillä. Aineiston analyysin jälkeen pystyin vastaamaan alussa esittämiini kysymyksiini.

”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmä oli Hämeenlinnana kaupungin ja Hämeenlinnan vammaisneuvoston yksi tapa toteuttaa ”Uudistuva Hämeenlinna

2015 strategiaa”. Samoin ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmä oli Virvelinranta YKS -osahankkeen yksi toteuttamistapa. Virvelinranta YKS -osahankkeella on neljä kehittäjäroolia: käyttäjälähtöiset palvelukonseptit, käyttäjälähtöinen oppiminen, käyttäjälähtöinen kansalaistoiminta ja politiikka sekä käyttäjälähtöiset palveluinnovaatiot (Osaprojektin kuvaus 2010).

Virvelinranta on Hämeenlinnaan toukokuussa 2010 valmistunut valtakunnallinen palvelukeskittymä, joka on vammaisille tarkoitettu palvelu- ja toimintayksikkö. Virvelinrannan toimijoina ovat mm. Hämeenlinnan kaupunki, Etelä-Kuntayhtymä, Hämeenlinnan Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry, Kehittämiskeskus Oy Häme, Hämeen ammattikorkeakoulu, Koulutuskeskus Tavastia ja Kiiipulan ammattiopisto. (Virvelinranta n.d.)

Pumppu- hankkeessa ihminen on kansalaislähtöisesti kehittämisen keskiössä. Hankkeessa edistetään ja kehitetään kansalaislähtöisiä monituottajamalleja hyvinvointipalveluissa. Hanketta toteutetaan neljässä maakunnassa: Etelä-Karjalassa, Kanta-Hämeessä, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Pumppu- hanke on ylimaakunnallinen EAKR -rahoitteinen teemahanke. (Pumppuhanke 2011.)

Haluan kiittää kaikkia työryhmän jäseniä yhteisestä matkasta. Lämmin kiitos, projektintyöntekijöille ja kaikille muille mukana olleille kaikesta saamastani avusta ja ohjauksesta. Ohjaavia opettajiani haluan kiittää aidosta kiinnostuksesta, kannustamisesta ja korvaamattomasta avusta opinnäytetyöni ohjaajina.

Opinnäytetyössäni kerron ensiksi lähtökohdat työlleni miten kiinnostukseni heräsi tähän aiheeseen. Tämän jälkeen kerron keskeiset käsitteet joita olivat vammaispolitiikka, arvot, asiakaslähtöisyys, vaikuttaminen ja osallistuminen, voimaantuminen ja YKS eli yksilökeskeinen elämänsuunnittelu. Käsittelemäni tutkimusmenetelmät. Kerron vammaispolitiikan arvot -työryhmän prosessin ja sen tulokset. Lopussa on omaa pohdintaani ja johtopäätöksiä sekä ehdotuksia mitä voi tehdä tulevaisuudessa.

2 LÄHTÖKOHDAT OPINNÄYTETYÖLLE

Tässä luvussa esittelen lähtökohdat opinnäytetyölleni.

2.1 Aiheen valinta

Kiinnostuin Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmästä, kun Hämeen ammattikorkeakoulussa järjestettiin informaatiotilaisuus 17.9.2012. Pumppu -hanketta olivat esittelemässä projektipäällikkö ja projektityöntekijät. Lisäksi yliopettaja esitteli Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen yhteistyötä hankkeen kanssa.

Projektityöntekijä esitteli Vammaispolitiikan arvot -työryhmää, joka oli koontunut aloitusseminaarissa 14.8.2012 ja yhden kerran työryhmänä 29.8.2012 aiheena ”Itsenäinen elämä ja yhteiskuntaan osallistuminen”. Työryhmän kokoonpano oli laajapohjainen. Ryhmään kuului Virvelinrannan palvelunkäyttäjiiä, vammaisneuvoston edustajia, Luotsisäätiön edustajia, omaisten edustajia sekä hankkeen työntekijöitä. Tämän lisäksi ryhmässä oli vierailevia puhujia. He alustivat ryhmän tapaamiset etukäteen sovitusta teemasta. Työryhmässä kaikki jäsenet olivat tasavertaisia toimijoita. Ryhmän julkilausuttuna periaatteena oli, että jokaisen ryhmään kuuluvan jäsenen rooli oli yhtä tärkeä. Tavoitteen oli edistää tasa-arvoisesti jokaisen jäsenen osallistumismahdollisuuksia.

Keskustelin tilaisuuden jälkeen projektityöntekijän kanssa mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyöni liittyen Virvelinrannan Vammaispolitiikan arvot -työryhmään. Tilaisuudessa sovittiin, että osallistuisin seuraavaan työryhmän työskentelyyn 19.9.2012. Ryhmän tapaamisen teemana oli ”Liikennepalvelut”.

Tässä tilaisuudessa esittelin itseni, kerroin opinnoistani ja kiinnostuksestani tehdä opinnäytetyöni Vammaispolitiikan arvot työryhmästä. Pyysin osallistujilta luvan olla havainnoitsijana työryhmän työskentelyssä. Osallistujat antoivat yksimielisesti luvan minulle toimia havainnoitsijana työryhmän työskentelyissä.

Työryhmän kokouksen työskentelyn jälkeen keskustelin hankkeen projektityöntekijöiden kanssa tulevasta opinnäytetyöstäni. Opinnäytetyöni alustavaksi otsikoksi muotoilimme ”Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaaminen”. Itseäni kiinnosti nähdä käytännössä, miten käyttäjien mukana olo alusta asti vaikuttaa työryhmän työskentelyyn. Toteutuvatko tasavertainen työskentely kaikkien vammaispolitiikan arvot -työryhmän jäsenten välillä, ja mitä YKS on.

2.2 Työelämäyhteys

Työelämäyhteyteni on Hämeenlinnan kaupunki, Hyvinvointipalvelujen kehittämisyksikkö, Pumppu - Virvelinranta YKS -osahanke. Virvelinranta YKS -osahanke on osa laajempaa ylimaakunnallista Päijät-Hämeen liiton rahoittamaa Euroopan aluekehitysrahaston Pumppu -hanketta. Hanketta toteutetaan Etelä-Suomen EAKR-alueella vuosina 2011–2014. Pumppu -hankkeen koordinaatiosta vastaa Innopark Programmes Oy. Osatoteuttajina ovat mukana Hämeenlinnan kaupunki, Laurea-ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, Turun ammattikorkeakoulu sekä Turun yliopisto. (Pumppu -hanke 2011)

Pumppu -hanke on kuuden osatoteuttajan yhdessä toteuttama teemahanke. Pumppu -hankkeessa edistetään ja kehitetään kansalaislähtöisiä monituottajamalleja hyvinvointipalveluissa neljän maakunnan alueella. Tavoitteena on uudistaa hyvinvointipalveluita sekä tapaa, jolla niitä tuotetaan. Pumppu -hankkeen teemat ovat hyvinvointipalvelut, kansalaislähtöisyys, monituottajuus, saumattomuus, yhteistyön edistäminen sekä uudet palvelukonseptit ja -tuotteet. (Pumppu -hanke 2011.)

Hämeenlinnan kaupunki Virvelinranta YKS -osahankkeen keskeiset kehittämiskohteet ovat käyttäjälähtöinen palvelukonsepti, oppiminen, kansalaistoiminta ja vammaispolitiikka sekä palveluinnovaatiot. Osahankkeessa toteutetaan käyttäjälähtöistä palvelutarpeen arviointia ja yksilöllistä palvelusuunnitelman toteuttamista yksilökeskeisen ajattelu- ja lähestymistavan (YKS) avulla. Virvelinranta YKS kokoaa ja kehittää eri toimijoiden välisiä yhteistyön toimintamalleja, joissa vammaiset henkilöt ovat keskipisteessä, oman asiansa asiantuntijoina ja heidät nähdään tasavertaisina kansalaisina. (Pumppu -hanke 2011.)

2.3 Opinnäytetyöni tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena oli vastata työelämäyhteyden eli hankkeen tarpeisiin. Virvelinranta YKS -osahankkeen yksi tavoite on käyttäjälähtöisen paikallisen vammaispolitiikan kehittäminen. Paikallisen vammaispolitiikan tavoitteena on kehittää yhteistyön toimintamalleja vammaisneuvoston, luottamushenkilöiden, yritysten ja järjestöjen kanssa. Monituottajamallissa julkisen ja yksityisen palvelun yhdistäminen ja kokonaisuuden hallinta edellyttävät uudenlaisen johtamisen ja kehittämisen areenoita. Tavoitteena on näiden areenoiden avulla luoda yhteistä kieltä. Tavoitteena on ”sanojen ja termien aukaiseminen luottamushenkilöille” eli yhteinen kieli, viedä luottamushenkilöt konkreettisesti paikan päälle työskentelemään palvelujenkäyttäjien kanssa. (Osaprojektin kuvaus 2010.)

Itselleni heräsi kiinnostus tutkia, miten työryhmän jäsenet kokivat työryhmään osallistumisella. Saivatko he äänensä kuuluville? Kokivatko he voivansa vaikuttaa asioihin? Mitä he saivat vai saivatko mitään osallistumalla työ-

ryhmän toimintaan? Minua kiinnosti myös tutustua YKS- menetelmään ja sen soveltamiseen työryhmän toiminnassa.

YKS- menetelmä oli itselleni uusi. Tutustuttuani YKS- menetelmään löysin siitä taustafilosofian, voimaantumisen (empowerment), joka on itselläni opiskelun myötä noussut tärkeäksi toimintaa ohjaavaksi tavoitteeksi. Toinen tärkeä toimintatapa on toimia mahdollistajana henkilölle hänen omassa elämässään. YKS- käsikirjassa todetaan, että prosessi tarvitsee yleensä mahdollistajan (fasilitaattori), joka tietoisesti rikastuttaa ja vahvistaa muutosta luomalla sellaiset ulkoiset olosuhteet, jotka edistävät ihmisen kasvua ja muuttumista. Tämän lisäksi tarvitaan muutokseen inhimillistä välittämistä, rohkaisua, ymmärtävää ohjausta ja rinnalla kulkemista. (Hallikas, Helin, Karesvuori, Laurén, Mehtonen, Niskanen, Raappana, Ratas & Vilppola 2007, 4.) Näistä ajatuksista sain vielä lisää intoa opinnäytetyöhöni.

2.4 Tutkimuskysymykseni

Tutkimuskysymykseni laadinta oli vaikeata. Mietin, mitä tässä olen tekemässä. Mitä minä tutkin? Mikä on näkökulmani? Miksi minä tutkin? Miten toteutan tutkimuksen? Kenelle teen tutkimuksen? Näitä ajatuksia ja monia muita kysymyksiä pyöri päässäni. Keskustelut ohjaavan opettajan kanssa selkiinnyttivät näkökulman valintaa tutkimukselle. Näkökulmani tulee olemaan Vammaispolitiikan arvot -työryhmän jäsenet ja heidän kokemuksensa työryhmässään. Tämän päätöksen jälkeen oli helpompi miettiä tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymykseni on seuraava:

- Miten työryhmän jäsen sai äänensä kuulluksi ja miten hän voi vaikuttaa ryhmässä?

Alakysymyksinä minulla on seuraavat:

- Miten he mahdollisesti voimaantuivat?
- Millaista työskentely ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmässä oli?

Näiden kysymysten lisäksi minua kiinnosti myös päästä havainnoimaan YKS:n soveltamista Vammaispolitiikan arvot -työryhmän työskentelyssä.

3 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä osiossa avaan keskeisiä käsitteitä, jotka olivat vammaispolitiikka, arvot, asiakaslähtöisyys, vaikuttaminen ja osallistuminen, voimaantuminen ja YKS eli yksilökeskeinen elämänsuunnittelu.

3.1 Vammaispolitiikka

Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi vammaispolitiikkaa. Sen toteuttaminen on kuitenkin kaikkien hallinnonalojen vastuulla. Suomen vammaispoliittinen ohjelma (VAMPO 2010–2015) linjaa vammaispolitiikan konkreettiset toimenpiteet lähivuosille. Ohjelman päätavoitteena on, että koko yhteiskunta sitoutuu vammaisten henkilöiden oikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Vammaispolitiikan periaatteina ovat vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin. (Vammaispolitiikka 2012.)

Kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Kaikilla on oltava yhtäläiset mahdollisuudet elää ja toimia yhteiskunnassa. Syrjintä on kielletty. Hyväksikäyttö ja väkivaltainen kohtelu ovat rangaistavia tekoja. Käytännössä vammaisten henkilöiden ei kuitenkaan ole mahdollista käyttää täysimääräisesti oikeuksiaan ja vapauksiaan tai täyttää velvollisuuksiaan. Yhteiskunnan rakenteelliset esteet ja vallitsevat asenteet rajoittavat vammaisten henkilöiden itsenäistä suoriutumista, itsemääräämisoikeutta ja yhteiskunnallista osallisuutta kaikkina ikäkausina. (Vammaispolitiikka 2010.)

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii Valtakunnallinen vammaisneuvosto (VANE), jonka tehtävänä on edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia sekä vammaisjärjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Hämeenlinnan kaupungilla on oma vammaisneuvosto.

3.2 Arvot

Jokaisella meistä on omat arvot. Omien arvojen perusteella me elämme elämäämme. Mitä arvot sitten ovat? Arvot ovat uskomuksia ja käsityksiä arvokkaista, hyvinä ja tärkeinä pidetyistä asioista. Ne johtavat tavoitteelliseen toimintaan ja muodostavat sen perustan. Ne ovat tärkeä osa minäkuvaamme. Arvoihin liittyy tietoa ja tunteita, ja näin ne vaikuttavat käyttäytymiseemme. Tieto auttaa määrittelemään arvon, ja tunne motivoi suuntautumaan kohti sitä. (Minä. Arvot. n.d.)

Arvot tulee erottaa asenteista ja mielipiteistä, koska mielipiteet liittyvät konkreettisiin asioihin ja muuttuvat nopeimmin. Asenteet taas liittyvät yleisempiin

asioihin ja muuttuvat mielipiteitä hitaammin. Arvot ovat puolestaan abstrakteimpia ja hitaammin muuttuvia, joten ne ohjaavat toimintaamme ja valintojamme. Arvot ovat suhteellisen pysyviä myös vaikeissa valintatilanteissa. (Arvot ja asenteet. n.d.)

Arvot ovat sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä. Niitä omaksutaan niin kasvatuksessa kuin yhteiskunnan instituutioiden välityksellä ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Jokainen kuitenkin viime kädessä valitsee omat arvonsa itse. Moni joutuu esimerkiksi aikuistuessaan pohtimaan, sopivatko vanhempien ja perheen arvot itselle vai mitkä ovat minun omat arvoni. (Minä. Arvot. n.d.)

Helsingiläinen sosiologi Teija Mikkola(2003, 13) julkaisemassaan väitöskirjassa määrittelee arvot seuraavasti: "Arvot ovat toivottavia päämääriä tai käytäytymistä koskevia käsityksiä tai uskomuksia. Arvojen on katsottu myös ylittävän konkreettiset tilanteet ja ohjaavan valintojamme ja arviointejamme."

Uudistuva Hämeenlinna 2015 -strategiassa Hämeenlinnan kaupunki perustaa strategiansa ja toimintansa seuraaville arvoille: yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys, asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys, luovuus ja rohkeus ja ekologisuus (Kaupunkistrategian tarkentaminen uudistuva Hämeenlinna 2015 strategia 2010).

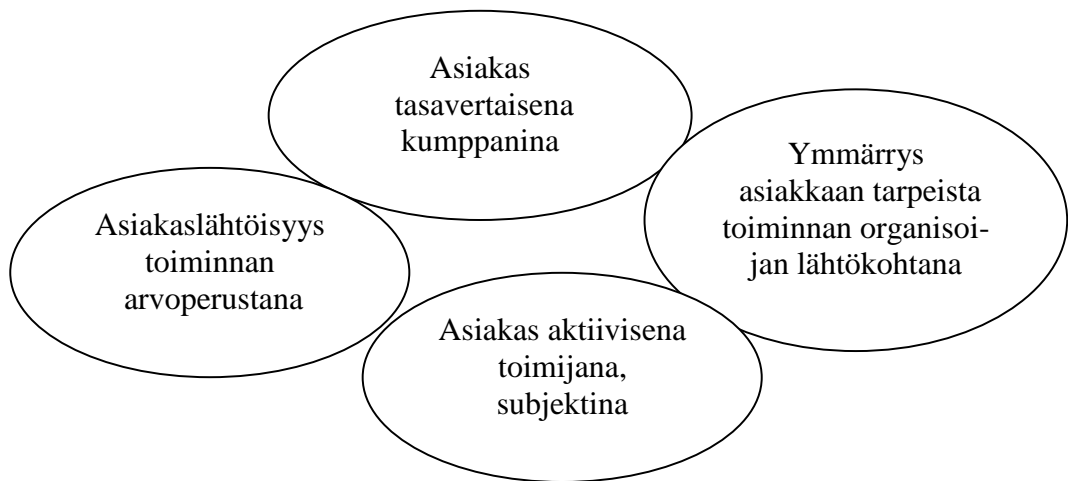
3.3 Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyydestä puhutaan paljon. Mitä on asiakaslähtöisyys? Asiakaslähtöisyydessä lähdetään liikkeelle asiakkaan tarpeista. Asiakaslähtöisyys käsitteenä on alun perin liiketalouden käsite. Nykyään tätä käsitettä käytetään muuallakin kuvaamaan palvelun laatua ja toiminnan tuloksellisuutta. Asiakaslähtöinen toimintatapa näkyy siinä, että asiakkaat otetaan mukaan toimintaan. (Nurminen 2001.)

Asiakaslähtöisyyttä voidaan kuvata ihmisoikeus-, perusoikeus- ja vapausoikeusnäkökulmasta. Tällöin on tärkeää, että asiakkaan arvokkuuden tunne säilyy ja että asiakkaan yksilölliset tarpeet ja omat toivomukset otetaan huomioon, kun tehdään häntä koskevia päätöksiä. (Mitä tarkoittaa asiakaslähtöisyys? n.d.)

"Asiakaslähtöisyys voidaan nähdä sosiaali- ja terveyssektorilla toiminnan arvoperustana, jonka mukaan jokainen asiakas kohdataan ihmisarvoisena yksilönä hoitovajeesta riippumatta. Asiakaslähtöisyyden keskeinen ominaisuus on, ettei palveluja järjestetä pelkästään organisaation, vaan myös asiakkaan tarpeista lähtien mahdollisimman toimiviksi. Asiakaslähtöisen palvelutoiminnan tulisikin alkaa myös asiakkaan esittämistä asioista ja kysymyksistä sekä olla vastavuoroista. Tämä edellyttää asiakkaalta ja palveluntarjoajalta vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä siitä, miten asiakkaan tarpeet voidaan olemassa olevien palvelumahdollisuuksien kannalta tyydyttää parhaalla mahdollisella tavalla kustannustehokkaasti. Asiakaslähtöiseen toimintaan sisältyy täten aja-

tus asiakassuhteen jatkuvuudesta, mikä on palvelun tarjoajan ja asiakkaan välisen yhteisymmärryksen edellytyksenä.” (Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen, ja Suokas 2011, 18.) Virtanen ym. ovat laatineet asiakaslähtöisyyden rakennuspuut kuvion, joka tuo hyvin mielestäni esiin asiakaslähtöisyyden ja sen, mistä asiakaslähtöisyyden tulisi rakentua.

KUVIO 1 Asiakaslähtöisyyden rakennuspuut (Virtanen ym. 2011, 19)

3.4 Vaikuttaminen ja osallistuminen

Ilvosen (2006, 13) mukaan vaikuttaminen on henkilökohtaisen tai yhteisön vallan käyttämistä niin, että saamme edistettyä meille tärkeää asiaa. Suomessa kansalaisten vaikutusmahdollisuudet on kirjattu perustuslakiin. Myös muu lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten vaikuttamisen. Kuntalakiin on kirjattu kuntien velvollisuus järjestää kuntalaisille mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua kunnallisessa päätöksen teossa. Hallintojärjestelmän tärkeitä periaatteita ovat kansalaisten tasavertaisuus ja puolueeton toiminta.

Meistä jokainen voi vaikuttaa puheillamme, teoillamme ja tiedoillamme kaikkialla missä liikumme ja toimimme. Jokaisella Suomen kansalaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteisiin asioihin äänestämällä vaaleissa. Viestintä on keskeinen vaikuttamisen ja näin ollen myös vallankäytön väline. Viestinnän avulla voidaan ohjata ihmisten ajattelua tiettyyn suuntaan. Sen luonteeseen kuuluu sekä suora että epäsuora vaikuttaminen; siksi mediatekstit valistavat, tiedottavat ja suostuttelevat. Esimerkiksi uutisoinnin objektiivisyydessä tai viihteessä on aina painotuksia ja asenteita, jotka tahallisesti tai tahattomasti vaikuttavat vastaanottajan tietoihin, tunteisiin, mielipiteisiin ja asenteisiin. (Viestintä ja vaikuttaminen 2009.)

Sosiaalisen vaikuttamisen tavoite on vaikuttaa siihen, miten ihminen havaitsee todellisuutta ja toimii. Vaikutus voi olla tiedollinen, asenteellinen tai käyttäytymiseen liittyvä. (Mustonen 2001, 38 - 39.)

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti kunnissa monin eri tavoin. Näitä ovat valitsemalla palvelujenkäyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä kunnan osa-alueita koskevaa hallintoa, tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa, järjestämällä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa, avustamalla asukkaiden oma-aloitteista asioiden hoitoa, valmistelua ja suunnittelua ja järjestämällä kunnallisia kansanäänestyksiä. 2000-luvulla on tullut uusia suoran osallistumisen muotoja, jotka ovat kuntalaisia voimaannuttavia. Tällaisia ovat yhteisösuunnittelu, visiointi, fokusryhmätyöskentely, asiakasraadit ja kuntalaisfoorumeihin osallistuminen. (Kuntalaisen osallistuminen n.d.)

3.5 Voimaantuminen

Voimaantuminen tarkoittaa sitä, että ihminen löytää omat voimavaransa ja ottaa vastuuta omasta elämästään. Voimantunne syntyy omien oivallusten ja kokemusten kautta. Voimaantunut ihminen on itse itseään määräävä ja ulkoisesta pakosta vapaa. (Hjelm & Tekkala, 2008.)

Siitosen(2007,5) sanoin oma voimaantuminen edellyttää muun muassa kokemusta hyväksytyksi tulemisesta sekä ihmisarvon kokemista, pysähtymistä, tiedostamista, havahtumista, olemisen-, ilmaisun- ja toiminnanvapautta. Oma voimaantuminen edellyttää ja vaatii mahdollistavaa sekä tilaa antavaa ympäristöä ja yhteisöä.

Voimaantunut yhteisö on välittävä yhteisö, jossa ihmiset voivat toimia luovasti omana itsenään, tukevat toisiaan arjen hetkissä ja haasteissa, luovat positiivista energiaa ja ajattelevat ympäristöään elämänilon mahdollistavana paikana. Työyhteisön hyvää ilmapiiriä luonnehditaan usein sanoilla hyväksyvä, toista kunnioittava, tukeva, arvostava ja turvallinen. (Dunder 2002.)

Sisäisen voimantunteen kategoriat ovat Siitosen(1999) mukaan vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri ja myönteisyys, jotka kaikki ovat sidoksissa toisiinsa. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen kasvua. (Siitonen 1999, 61.)

Voimaantuminen edellyttää myös kokemusta hyväksytyksi tulemisesta, rohkeutta irtautua totutuista asetelmista, itsetuntemusta, olemisen vapautta, halua selviytyä eri asioista ja tilanteista, tyytyväisyyttä, ammatillisen itsetunnon vahvistumista, luovuutta, halua tukea ja innostaa muita, rohkeutta kokeilla uutta ja oppia (Siitonen 1999, 93). Lisäksi Siitonen kirjoittaa, että voimaa ei

voi antaa toiselle vaan voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jota ei tuota tai aiheuta toinen ihminen.

Voimaantuminen ei ole mahdollista ilman toimivaa yhteisöä, tasa-arvoista osallistumisen mahdollisuutta sekä luottamuksellista yhteistoimintaa (Siitonen 1999, 93). Keskeisintä voimaantumisprosessissa on yksilön oman äänen kuuluminen sekä sosiaalisten kokemusten sulauttaminen ja sisäistäminen henkilökohtaisiin kokemuksiin. (Siitonen 1999, 90). Voimaantumisen kannalta tärkeää on kannustava palaute ja reflektiota tukeva vuorovaikutus.

3.6 YKS

Lehto-Lundén(2012, tiivistelmä) Yksilökeskeinen elämänsuunnittelu kehitysvammaisten henkilöiden kokemana pro gradu -tutkielmansa tiivistelmän selkokielisessä versiossa kertoo tuloksista seuraavasti, että kokemuksiin vaikuttavat monet asiat. Kehitysvammaisten henkilöiden kokemukset yksilökeskeisestä elämänsuunnittelusta olivat erilaiset. Lehto-Lundén kertoi, että kehitysvammaisten henkilöiden kokemukset yksilökeskeisestä elämänsuunnittelusta voidaan tiivistää kolmeen osaan:

- osallisuus – osallistuja (oikeus olla toiminnassa mukana)
- tekeminen – tekijä (oikeus tehdä asioita)
- päätösvalta – päättäjä (oikeus päättää omista asioista)

Tärkeäksi nousi kokemus saada päättää omista asioistaan. Vammaisten henkilöiden kokemuksiin vaikuttaa myös, kenen kanssa elämänsuunnittelua on tehty ja minkälaisia elämänsuunnittelun tehtävät ovat.

Lehto-Lundén(2012, 26) toteaa seuraavaa: yksinkertaistaen voidaan sanoa, että yksilökeskeinen elämänsuunnittelu mahdollistaa aidosti selvittämään, mitä ihmiset itse haluavat elämältään, minkälaista apua ja tukea he tarvitsevat sekä miten näihin tavoitteisiin päästään. Yksilökeskeinen elämänsuunnittelu ottaa huomioon myös henkilöiden kyvyt tehdä päätöksiä ja valintoja eikä jätä heitä yksin valintatilanteeseen.

Yksilökeskeistä elämänsuunnittelua on Suomessa menetelmänä alettu vähitellen käyttää 1990-luvun lopulla. Menetelmää on kuitenkin kehitetty 1970-luvulta alkaen erityisesti Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Alun perin yksilökeskeinen elämänsuunnittelu on kehitetty laitoksista pois muuttaneiden ja itsenäistymässä olevien kehitysvammaisten henkilöiden elämänsuunnittelun tueksi. YKS- menetelmä perustuu yksilökeskeiseen ajatteluun ja lähestymistapaan, jonka avulla pyritään enemmän ajattelemaan asioita asiakkaan näkökulmasta. YKS:n tavoitteena on henkilön voimaantuminen ja osallisuus. Yksilökeskeinen elämänsuunnittelu lähtee henkilön omista tavoitteista eikä tarjottavista palveluista. (Laurén 2012.)

YKS- menetelmän idea on ihmisten kykyjen ja voimavarojen hyödyntäminen sekä osallistuminen yhteiskunnan normaalitoimintoihin. YKS korvaa perintei-

sen hoitosuunnitelman, ja siinä keskitytään ihmisen voimavaroihin heikkouksien sijaan. YKS soveltuu käytettäväksi kenelle tahansa erilaisissa elämän tilanteissa oleville henkilöille. YKS:n taustafilosofiana on voimaantumisen (empowerment). (Blomster & Pakari 2007.)

YKS:n työvälineitä ovat omakohtaisen elämän suunnitelma (Essential Lifestyle Planning) ja polut (Paths), jotka auttavat näkemään, kuinka ihminen haluaa tulla tuetuksi. YKS -työvälineet, jotka suuntavat ennen kaikkea tulevaisuuteen, ovat kartat (Maps) ja oman tulevaisuuden suunnitelma (Personal Futures Planning). Karttojen avulla tarkastellaan myös henkilön menneisyyttä: mistä hän on tullut. (Hallikas ym. 2007, 8.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tutkimusmenetelmät. Opinnäytetyöni lähtökohdaksi oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska kuvasin työryhmän toimintaa eli todellista elämää. Tutkimus oli luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Aineisto hankittiin luonnollisissa todellisissa tilanteissa. Käytin tiedon hankinnassa havainnointia olemalla läsnä ”vammaispolitiikan arvot” työryhmän tapaamisissa. Haastattelin ryhmähaastatteluna Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen projektityöntekijöitä ja vammaisneuvoston jäsentä. Haastattelun ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenille toteutin toiminnallisena haastatteluna käyttäen ilmaisullisia ja toiminnallisia menetelmiä. (Ks. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 164.)

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyöni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kuvasin tutkimuksessani työryhmän työskentelyä ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmässä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään tiedonkeruuseen ihmistä tiedon välineenä. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa kuin mittavälineillä (esim. kynä-paperi-testeillä) hankittavaan tietoon. (Hirsjärvi ym. 2010, 164.) Omassa tutkimuksessani hankin aineiston olemalla läsnä työryhmän toiminnassa ja havainnoimalla heidän työskentelyään ryhmässä. Kirjasin havainnot muistiin.

Seuraamalla työryhmän työskentelyä pääsin perehtymään ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmään jäsenten tapaan ajatella esillä olevista asioista. Samalla pääsin kuulemaan heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan omasta elämästään. Näin sain vastauksia tutkimuskysymykseeni. Laadullisen tutkimuksen avulla tehdyllä tutkimuksella voidaan tavoittaa ihmiselle merkityksellisiä tapahtu-

maketjuja, kuten elämänkaarta tai jotakin omasta elämästä pitemmälle sijoitettavaa asiaa (Vilkkä 2005, 97).

Laadullisen tutkimuksen valinta oli luonnollinen valinta, koska perehdyin varsin tarkasti vain tiettyyn ryhmään ja sen toimintaan. Laadullisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että siinä keskitytään vain pieneen määrään tapauksia, jotka analysoidaan varsin tarkasti. Tällöin aineiston tieteellisyyttä ei määritä määrä vaan laatu. (Eskola & Suoranta 1998, 18.)

Laadullisen tutkimuksen tärkeänä sääntönä voi pitää sitä, että lähdetään liikkeelle pienestä aineistosta ja aletaan kasvattaa siitä eheää tulkintaa. Tärkeintä on tuntee aineistonsa hyvin. Laadullisessa tutkimuksessa tulee hyvin rajata aiheensa, koska periaatteessa se ei lopu koskaan. (Eskola ym. 1998, 65.)

4.2 Havainnointi

Opinnäytetyöni yhdeksi tiedonkeruumenetelmäksi valitsin osallistuvan havainnoinnin. Osallistuvaa havainnointia on monenmuotoista. Osallistuvan havainnoinnin valitsin, koska sain sillä välitöntä tietoa suoraan vammaispolitiikan arvot -työryhmältä. Havainnoinnin suurin etu on, että sen avulla voidaan saada välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi on eriomainen menetelmä muun muassa vuorovaikutuksen tutkimuksessa samoin kuin tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. (Hirsjärvi ym. 2010, 213.)

Omassa tutkimuksessani toimin osallistujahavainnoijana. Havainnoin ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän toimintaa, ja tähän pyysin työryhmän osallistujilta ensimmäisellä osallistumiskerrallani luvan. Käytännössä havainnoin työryhmän toimintaa olemalla läsnä havainnoijana. Varsinaisesta ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmästä koottiin pienryhmä, joka työsti varsinaisen ryhmän aikaansaannokset - arvot esitteeksi. Julkaisun nimeksi tuli – Minä olen - Vammaispoliittiset arvot Hämeenlinnassa. Pienryhmässä toimin myös osallistujana. Hirsjärvi ym. (2010, 217) mukaan käytännössä havainnoija osallistuu ryhmän elämään, mutta hän tekee tutkittavilleen myös kysymyksiä.

Havainnoijana tarkkailin työryhmän toimintaa heidän kokoontumisissaan. Vammaispoliittisen ryhmän toiminnan aloitusseminaari 14.8.2012 ja Itsenäinen elämä teemaa käsiteltiin 29.8.2012. Edellä mainitut tilaisuudet olivat olleet, ennen kuin tulin mukaan tekemään opinnäytetyötäni. ”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmä kokoontui vielä neljä kertaa, ja näihin tilaisuuksiin osallistuin havainnoitsijan. Näistä kerroista tein itselleni reflektiopäiväkirjaa.

Reflektoimme ymmärtääksemme jonkin asian syvällisemmin tai esittääksemme jonkin asian uudelleen joko sanallisessa tai kirjallisessa muodossa. Reflektiolla on aina myös jokin tavoite. Reflektio voi olla tietoista asian pohjimista tai tiedostamatonta intuitiota, joka johtaa johonkin lopputulokseen.

Toisaalta, reflektio voidaan ymmärtää myös prosessina, jolla ei ole ilmeistä ratkaisua. (Kapanen & Pääkkönen 2008, 9.)

JA Moon (2000) sanoo seuraavasti: Reflektiivassa oppimispäiväkirjassa eli reflektiopäiväkirjassa yksilö prosessoi omaa oppimistaan peilaamalla omia kokemuksiaan tutkimustietoon ja sitä kautta päätöksentekoon sekä kriittiseen ajatteluun. Reflektiopäiväkirjat edesauttavat yksilöä ymmärtämään omaa oppimisprosessiaan, hyödyntämään kokemuksellista oppimista, parantamaan ongelmanratkaisukykyä sekä lisäämään reflektointitaitoja. (Kapanen ym. 2008, 12.)

4.3 Haastattelut

Toisena aineistonhankintamenetelmänä käytin haastattelua. Haastattelu on siinä suhteessa ainutkertainen tiedonkeruumenetelmä, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on ollut päämenetelmänä. Haastattelun suurena etuna muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. (Hirsjärvi ym. 2010, 204,205.) Näistä syistä valitsin haastattelun ja haastattelun lajeista puolistrukturoidun haastattelun, jonka toteutin ryhmähaastatteluna.

Puolistrukturoitu haastattelu etenee niin, että kaikille haastateltaville esitetään samat tai likipitään samat kysymykset samassa järjestyksessä. Puolistrukturoitu haastattelu sopii tilanteisiin, joissa on päätetty haluttavan tietoa juuri tietyistä asioista, eikä haastateltaville näin ollen haluta tai ole tarpeellista antaa kovin suuria vapauksia haastattelutilanteessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastatteluita voidaan käyttää joko yksilöhaastatteluiden sijaan tai niiden ohessa (Eskola ym. 2000, 94). Ryhmähaastattelussa keskustellaan tutkimuksen kohteena olevista asioista yhdessä siten, että haastattelijä puhuu samanaikaisesti useille haastateltaville mutta kysyy välillä kysymyksiä myös yksittäisiltä ryhmän jäseniltä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61.)

Ryhmähaastatteluihin lukeutuvat muun muassa parihaastattelut ja niin sanotut täsmäryhmähaastattelut, joihin osallistujat on valittu tarkasti. Ryhmähaastattelun etuna on, että sillä saadaan nopeasti tietoa useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan jotain, mitä yksin haastattelussa oltaessa ei välttämättä tulisi mieleen. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.)

Ensimmäisessä haastattelussani 26.11.2012 haastattelin Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen kahta projektityöntekijää sekä Hämeenlinnan vammaisneuvoston jäsentä. Nämä olivat henkilöt, jotka olivat luoneet kevään ja kesän aikana ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän. Heiltä sain tärkeätä tietoa siitä,

miten ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmä sai alkunsa. Sain tietoa myös aloitusseminaarista ja ensimmäisestä työryhmän tapaamisesta.

Toisen haastattelun tein ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenille 11.12.2012 työryhmän työskentelystä loppuarviona. Haastattelun toteutin käyttäen ilmaisullisilla ja toiminnallisilla menetelmillä. Tämä toteutustapa oli myös YKS- menetelmän mukainen. Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa olen opiskellut ilmaisullisia ja toiminnallisia menetelmiä sivuaineena. Ryhmän erilaisuus sai minut suunnittelemaan haastattelun toteutuksen osallistavaksi. Halusin tuoda esiin koulutusohjelmani monipuolisen opiskelun esiin käyttämällä erilaisia ilmaisullisia ja toiminnallisia menetelmiä loppuhaastattelussa. Samalla minulla oli hyvä tilaisuus soveltaa opiskeluni käytännössä.

4.3.1 Projektityöntekijät ja vammaisneuvoston jäsen

Haastattelin Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen kahta projektityöntekijää sekä Hämeenlinnan vammaisneuvoston jäsentä Virvelinrannassa 26.11.2012. Olin laatinut kysymyksiä valmiiksi aiheesta Pumppu Virvelinranta vammaispolitiikan arvot työryhmän synnystä. (Ks. liite 1) Nämä kysymykset olivat nousseet itselleni tärkeiksi osallistuessani ”vammaispolitiikkaan arvot” -työryhmän toimintaan. Koin tärkeäksi saada tietää, miten kaikki oli saanut alkunsa. Tämän haastattelun yhteydessä sain myös tietoa aloitusseminaarista 14.8.2012 ja Itsenäinen elämä -tapaamisesta 29.8.2012. Molemmat tilaisuudet olivat olleet, ennen kuin minä olin tullut mukaan tekemään opinnäyte-työtäni. Projektityöntekijät kertoivat Vammaispolitiikan arvot -mallinnuksesta. He pyysivät minua tekemään siitä ehdotelman. Tämä oli uutta itselleni ja suostuin innoissani. Ehdotelmani kävimme läpi joulukuussa 2012, ja parannusehdotukset saatuani tein ehdotelman uudelleen. Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen projektityöntekijät koostivat lopullisen mallinnuksen hankkeen käyttöön. (Ks. liite 2).

4.3.2 Toiminnallinen loppuhaastattelu

Toiminnallisen loppuhaastattelun tein 11.12.2012 ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenille ja laadin siitä kutsun työryhmälle, jonka projektityöntekijä toimittivat jäsenille (Ks. liite 3). Ensimmäisen osallistumiskerran jälkeen aloin suunnitella sitä, miten tulen loppuhaastattelun tekemään. Itselleni oli selvänä se, että haluan tehdä haastattelun ilmaisullisilla ja toiminnallisilla menetelmillä. Mietin, mitä menetelmiä voisin käyttää saadakseni haastattelussa työryhmän jäseniltä vastauksia tutkimuskysymykseeni: Miten työryhmän jäsen sai äänensä kuulluksi ja miten hän voi vaikuttaa ryhmässä?

YKS- menetelmissä käytetään asioiden kirjaamista ja kuvia apuna tehtäessä ihmisen omakohtaisen elämäntavan suunnittelua, karttoja, polkuja ja oman tulevaisuuden suunnitelmia (Hallikas ym. 2006, 10, 17, 22, 27). Tästä sain ajatuksen käyttää arvioinnissa janamenetelmää, jolla keräsin tietoa, miten hyvin

”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenet asteikolla yhdestä kymmeneen kokivat voivansa vaikuttaa asioihin työryhmän työskentelyssä? Janalle asetumisen jälkeen pyysin jokaista kertomaan muutamalla sanalla, miksi valitsi paikan juuri siltä kohtaa. Kirjasin ryhmäläisten ajatukset fläppitaululle.

Toisena menetelmänä käytin kuvakortteja. Näiden avulla jäsenillä oli mahdollisuus ilmaista, miten he olivat kokeneet saavansa äänensä kuuluville ryhmässä. Kuva kertoi enemmän kuin tuhat sanaa. Valitsemassani menetelmässä jokainen näytti vuorollaan valitsemansa kuvan tai kuvat ja kertoi omin sanoin, mitä kuva tai kuvat kertoivat. Kirjoitin kuvaukset myös fläpille.

Kolmantena arviointimenetelmänä käytin ”Tarinaa”. Tarinassa jokainen työryhmän jäsen sanoi sanan työskentelystä ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmässä. Kirjoitin fläpille kaikki sanat joita ryhmä tuotti. Sanoista muodostui tarina, ja tarinan luin lopuksi ääneen. Pyysin kuvausluvan työryhmän jäseniltä valokuvata heidän jalkansa kun he olivat janalla. Kuvakorteista otin myös valokuvat. (Ks. liite 4)

5 VAMMAISPOLITIIKAN ARVOT -TYÖRYHMÄN PROSESSI

Tässä luvussa kerron, miten ”vammaispoliittisen arvot” -työryhmän prosessi eteni aloitusseminaarista aina pienryhmätyöskentelyyn asti. Pienryhmätyöskentelyssä kokosimme työryhmän tuotoksista varsinaiset arvot. Pienryhmässä myös päätettiin arvot esitteen nimi ”MINÄ OLEN” ja esitysasu.

5.1 Seminaari 14.8.2012: Vammaispolitiikkaa tehdään yhdessä

Vammaispolitiikan arvot -kokonaisuus käynnistyi seminaarilla, Vammaispolitiikkaa tehdään yhdessä. Seminaari pidettiin 14.8.2012 Wetterin Auditoriossa Hämeenlinnassa, ja tilaisuus oli avoin kaikille kiinnostuneille. Vammaispoliittisten arvojen kohdat poimittiin valtakunnallisesta vammaispolitiikan ohjelmasta ja Hämeenlinnan kaupungin strategisista arvoista niin, että ne tukevat Virvelinrannan YKS -osahankkeen tavoitteita. Edellä mainituista lähteistä arvoiksi valittiin: itsenäinen elämä ja yhteiskunnallinen osallistuminen, liikennepalvelut, koulutus, opiskelu ja työ, kulttuuri ja vapaa-aika sekä syrjinnän torjuminen. Näiden asioiden työstämiseen perustettiin ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmä.

Työryhmä koottiin Virvelinrannan palvelunkäyttäjistä, vammaisneuvoston edustajista, Luotsisäätiön edustajista, omaisten edustajasta sekä hankkeen työntekijöistä sekä vierailevista puhujista. Työryhmässä työskenneltiin tasa-vertaisesti niin, että palvelunkäyttäjät ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja heitä oikeasti kuultiin. Vierailevat puhujat toivat oman näkökulmansa asioihin ja vievät omalla esimerkillään viestiä vammaispoliittisista arvoista eteenpäin muille kansalaisille.

Seminaarin tarkoituksena oli herättää keskustelua aiheesta ja siitä, miten se toteutuu. Valtakunnallisen vammaisneuvoston Sari Loijas puhui siitä, miten vammaispolitiikka toteutuu Suomessa ja mitkä ovat sen haasteet. Hämeenlinnan kaupungin hallituksen puheenjohtaja Tapio Vekka kertoi puheessaan Hämeenlinnan kaupungin strategisista arvoista. Eteva kuntayhtymän johtaja Markku Niemelä valotti puheessaan, miten vammaiset otetaan mukaan yhteiskuntaan. Sari Lehikoinen Hämeenlinnan vammaisneuvostosta kertoi miten voi vaikuttaa kunnassa vammaispolitiikkaan.

Seminaariosallistuja ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsen oli tyytyväinen seminaariin. Kaikki puhujat olivat hänen mielestä vaikuttavia ja varsinkin Markku Niemelän esitys oli selkeä ja yksinkertaisella tavalla toi esille vammaisten asemaa yhteiskunnassa; vammaiset kuuluvat porukkaan. (Rajamäki 2012.)

5.2 Vammaispolitiikan arvot -työryhmän kokoontumiset

Vammaispolitiikan arvot -työryhmän kokoontumiset alkoivat Virvelinranta YKS- osahankkeen projektityöntekijöiden tervetulosanoilla, esittäytymisillä, osallistujien kirjaamisella fläppitaululle ja vierailevien puhujien esittelyllä. Tämän jälkeen vierailevat puhujat käyttivät puheenvuoronsa, joista projektityöntekijä kirjasi puheen pääkohdat fläpille. Puheenvuorojen jälkeen alkoi yhteinen keskustelu aiheesta, josta myös kirjattiin pääkohdat fläpille. Työryhmän keskustelun lopuksi koottiin fläpiltä pääkohdat, joista pyrittiin nostamaan kolmesta viiteen tärkeää asiaa, mistä varsinaiset arvot työstettiin myöhemmin pienryhmässä. Tämän jälkeen oli yhteiset kahvit ja vapaata keskustelua.

5.2.1 Itsenäinen elämä 29.8.2012

Ensimmäinen varsinainen ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän kokoontuminen oli 29.8.2012 aiheesta Itsenäinen elämä ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Vierailevana puhujana oli Hämeenlinnan kaupunginjohtaja. Tilaisuudessa esiintyi Onnenonkijat orkesteri. Onnenonkijat orkesteri koostuu Virvelinrannan palvelujenkäyttäjistä. Tilaisuudessa oli vilkasta keskustelua. (Rajamäki 2012.)

Puheensa alussa kaupunginjohtaja korosti, että vammaispolitiikkaan liittyy niin kansainväliset kuin valtakunnalliset säädökset, joita kuntien on noudatettava. ”Kuntatasolla on toki omat arvot, jotka vaikuttavat vammaispolitiikkaan. Yhteiskunnan pitäisi olla tasa-arvoinen. Pitäisi rakentaa palvelujärjestelmää niin, että kuullaan ihmistä: mutta kuullaanko ihmistä oikeasti?” (Rajamäki 2012.)

Puheessaan kaupunginjohtaja sanoi seuraavasti: ”Hyvä arki asua Hämeenlinnassa on Hämeenlinnan kaupungin motto. Kouluilla on kasvatuksellinen vastuu erilaisuuden hyväksymisessä, mutta kaikkien meidän on tehtävä työtä eri-

laisuuden kohtaamisissa niin arjessa kuin myös työpaikoilla. Työn tekemistä pitäisi ajatella laajemmin ja luovemmin.” (Rajamäki 2012.)

5.2.2 Liikennepalvelut 19.9.2012

Toinen kokoontuminen oli 19.9.2012 aiheesta Liikennepalvelut. Virvelinrannan YKS- osahankkeen projektityöntekijä avasi tilaisuuden ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Tämän jälkeen sain esittäytyä ryhmälle ja kertoa opinnoistani. Kerroin kiinnostuksestani tehdä opinnäytetyöni ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän toiminnasta. Pyysin osallistujilta luvan olla havainnoitsijana työryhmän työskentelyssä ja myös sen tulevissa tapaamisissa. Osallistujat antoivat yksimielisesti luvan minulle toimia havainnoitsijana.

Tämän jälkeen paikalla olijat esittäytyivät, joka tapahtui seuraavasti: fläppitaululla oli piirrettynä tikku-ukkoja, joiden alla oli edellisellä kerralla olleiden etunimi. Fläppitaululle piirrettiin uusia tikku-ukkoja sitä mukaa, kun oli uusi osallistujia paikalla. Esittelyn jälkeen oli vuorossa vierailijan puheenvuoro. Vierailijana oli Kanta-Hämeen aluetaksin edustaja. Esiteltyään itsensä hän näytti videon. Video kertoi, millaista on liikkua vammaisena julkisilla kulkuvälineillä. Siinä näytettiin myös, millaista on liikkua, kun et näe. Näkevän ihmisen silmät sidottiin ja hänen tuli avustettuna liikkua bussissa ja junassa. Taksissa kuljettaja auttoi liikkujaa. Toisena näytettiin, mitä on liikkua pyörätuolilla rautatieasemalla. Videoalustuksen jälkeen hän kertoi, että videota käytetään taksinkuljettajien koulutuksessa.

Tapaamisen toisena puhujana oli henkilö Vekka Liikenne Oy:stä, jossa hän vastaa ajojärjestelyistä. Alustuksien jälkeen sai kysellä, kommentoida ja keskustella aiheesta. Keskusteluissa nousi esiin turvallisuus, erilaisten palvelujen saatavuus, vastuukysymykset ja mahdollisuus erilaisiin vaihtoehtoihin liikennepalveluissa. Keskusteluissa todettiin Hämeenlinnan taksipalvelujen olevan hyvät ja luotettavat. Vastuukysymyksissä nousi esille turvavöiden kiinnittäminen ja bussissa asiallinen matkustaminen. Vastuu turvallisesta matkustamisesta on sekä kuljettajalla että kyydissä olevalla.

Tärkeäksi asiaksi keskustelussa nousi esiin valinnanmahdollisuus erilaisten matkustusmuotojen välillä. Myös linja-autojen aikatauluista ja niiden tarkoituksenmukaisuudesta käyttäjille keskusteltiin. Erityisryhmien pitäisi päästä liikkumaan myös illalla palvelubussilla. Tilaisuuden jälkeen oli kahvit ja vapaata keskustelua.

5.2.3 Koulutus, opiskelu ja työ 3.10.2012

Tapaamisessa toimittiin samoin kuin edellisessä. Ryhmä palasi edellisen keran asioihin, joita olivat turvallisuus, palvelu, vastuu – kuljettajalla ja kyydissä olevalla, vaihtoehdot ja valinnat (taksi, bussi, juna). Tämän jälkeen puheenvuoron sai ensimmäinen vierailija. Hän tuli koulutuskeskus Tavastiasta.

Hän kertoi tulevista vammaisten henkilöiden koulutusta koskevista uudistuksista. Tavastian yksi iso haaste on syksyllä 2013, kun Perttulasta on 80 opiskelijaa siirtymässä Tavastiaan opiskelemaan. Myös asuntolassa tulee asumaan erityisoppilaita ja tavallisia oppilaita.

Hän kuvasi, että nykyinen trendi on erityisoppilaitosten ja tavallisten oppilaitosten yhdistäminen; tällä pyritään madaltamaan raja-aitojen. Vammaisten opiskelijoiden ja tavallisten opiskelijoiden yhdessä opiskeleminen helpottaa jatkossa työelämää, jossa on helpompi tehdä töitä yhdessä, kun tunnetaan jo toinen toisensa. Oppilaitosten yhdistäminen mahdollistaa vammaisen opiskelijan opiskelun lähellä, kotikunnassaan.

Erityisopiskelijoiden kautta on jo nyt kehitetty erityistyövälineitä työn helpottamiseksi. Näitä ovat esim. pakkaamistyövälineen avaaja, ompelukoneen neulansilmään oleva pujotusväline. Koulutuskeskus Tavastialta oleva henkilö nosti esiin työelämän nykyisen trendin, joka on työtuottavuuden maksimointi. Tämä asettaa haasteita kaikille ja omalta osaltaan vaikeuttaa vammaisen henkilön mahdollisuuksia päästä töihin. Yhtenä työllistymisen keinona voisi olla sosiaalinen yritys, jossa on mahdollista ottaa huomioon erilaiset työntekijät ja heidän vahvuutensa ja haasteensa paremmin kuin tavallisilla työpaikoilla. Nykyisin työpaikoilla on kuitenkin hyvä asenneilmapiiri erilaisuuteen. Tuki-työmarkkinat ovat hyvä mahdollisuus päästä tutustumaan erilaisiin työpaikkoihin.

Toisena vierailijana oli Hämeenlinnan vammaisneuvoston jäsen. Alussa hän kertoi, miten aikaisemmin oli sokeille ollut omia kouluja, jotka olivat sisäoppilaitoksia. Tultaessa 1980-luvulle sokeat lapset aloittivat normaaleissa kouluissa opiskelun. Tämän seurauksena integroituminen yhteiskuntaan on ollut heillä paljon parempaa kuin lapsilla, jotka kävivät sokeainkoulun.

Hän kertoi, kuinka oli työnantajan tukemana pystynyt pitkään jatkamaan työelämässä. Jäätyään pois työelämästä hän totesi tarvitsevansa elämäänsä toimintaa. Hän otti yhteyttä Näkövammaisten keskusliittoon ja tämän seurauksena aloitti it- kouluttajana ja alkoi myös vetää tietokonekursseja. Lopuksi hän totesi, että on tärkeitä henkilön olla itse aktiivinen ja käyttää erilaisia järjestöjä ja osajia hyödykseen. Tarvitaan avoimuutta ja uskallusta ryhtyä toteuttamaan asioita. Tällä hetkellä hän toimii myös kokemuskouluttajana. Vammaisen tekee työtä 110 % työpanoksella.

Puheenvuorojen jälkeen keskustelu ryhmässä oli vilkasta. Esille nousi erilaisuuden ymmärtämisen ja hyväksymisen tärkeys. Ryhmässä todettiin, että kaikille kuuluu samat oikeudet ja velvollisuudet. On tärkeää oppia tuntemaan vammaisia henkilöitä niin, että ennakkoluulot vähenevät. Keskeinen kysymys on, miten työllistytään opintojen jälkeen. Keskustelussa korostui vammaisen henkilön oman aktiivisuuden tärkeys. On nähtävissä asenteiden muuttumista myönteiseen suuntaan työnantajien ja muidenkin ihmisten kohdalla.

Vammaisneuvoston jäsen nosti esiin kysymyksen, kuinka moni vammaainen ihan oikeasti haluaa töihin. Töitä halutaan tehdä, mutta millä konseptilla, esim. joustavat työajat ja työtehtävät. Ihminen tulisi voida ottaa huomioon yksilönä. Vamma ei saisi myöskään laskea palkkaa. Monella vammaisella henkilöllä on tarvetta tukeen ja apuun haettaessa töitä. Voisiko kehitellä mallia, jossa saatetaan työelämään? Työnantajat ja työnhakijat tarvitsevat apua myös ”paperisotaan”.

Ajatuksena esille nousi erilaisuuden hyväksyminen opiskelussa ja asumisessa. Vamma ei ole este vaan hidaste, lausui lopussa kokemuskouluttaja. Tärkeiksi asioiksi kirjattiin oikeudet ja velvollisuudet, asenteet, erilaisuuden ymmärtäminen, yksilöllisyys, mahdollisuudet ja palkka. Tapaamisessa käytiin hyvää ja antoisaa keskustelua, jossa jokainen sai tuoda ajatuksiaan esille. Kaikilla oli mahdollisuus osallistua ja jokainen esille tuotu asia oli tärkeä. Lopussa oli kahittelua ja vapaata keskustelua.

5.3.4 Kulttuuri ja vapaa-aika 5.11.2012

Tämä ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän tapaaminen oli erilainen, koska tilaisuus oli avoin kaikille kiinnostuneille ja Virvelinrannan liikuntasali oli täynnä Virvelinrannan palvelujenkäyttäjiä ja ulkopuolisia osallistujia. Paikalla oli myös lehdistöä ja Hämeen uutisten kuvausväkeä. Tilaisuuden avasi Virvelinrannan YKS- osahankkeen projektityöntekijä ja toivotti kaikki tervetulleiksi tilaisuuteen. Tämän jälkeen hän luovutti puheenvuoron Hämeenlinnan kaupunginteatterin näyttelijättärelle. Näyttelijätär toimi alkulämmittelijänä paneelikeskustelulle. Hän käytti ilmaisullisia ja luovia menetelmiä.

Panelisteilla oli kynä ja paperi. Heidän piti piirtää oma kuva ja kirjoittaa oma nimi, silmät kiinni, käyttäen heikompa kättä. Tämän jälkeen silmät sai avata. Jokainen panelisti näytti yleisölle piirtämänsä oman kuvan ja esitteli itsensä muutamalla sanalla. Paneeliryhmä ryhmän jäsenet olivat seuraavat: jäsen 1 - Hämeenlinnan vammaispalvelut, jäsen 2 – Luotsi säätiön edustaja, jäsen 3 – omainen, jäsen 4 – vammaisneuvosto, jäsen 5 – Virvelinrannan asukas, jäsen 6 – Virvelinrannassa työssä, jäsen 7 – teatterilla työssä, jäsen 8 – HPK:lla työssä. Tämän jälkeen oli vielä muita lämmittelyjä.

Jäsen 7 kertoi työstään teatterissa ja mahdollisuuksista, joita voidaan tehdä yhdessä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyöntekijä on yhdyslenkki katsojien ja teatterin välissä. Yhteistyöntekijä on projektissa, johon on aina haettava rahoitusta erikseen. Toiveena olisi, että yhteistyöntekijä voisi saada ”viran”. Virassa olisi mahdollisuus tehdä pitkäjänteistä työtä eri katsojien kanssa ja suunnitella tulevaisuutta huomattavasti paremmin. Yhteistyöntekijänä on toiminut paneelin avannut näyttelijätär. Hän oli vierailut usein Virvelinrannassa.

Jäsen 8 kertoi työstään Hämeenlinnan pallokerhossa. Hän on valmentanut jääkiekkoa 20 vuotta. Valmennus ja pelit ovat hänen erityisosaamista. Kannustavana esimerkkinä on ollut ystävä, joka on vammautunut mutta siitä hu-

limatta on innokas peleissä kävijä. Ystävä seuraa tarkasti tapahtumia ja on kiinnostunut ympärillä tapahtuvista asioista. Jäsen 8 kertoi, miten hän ihaili ystävän asennetta ja innostusta elämää kohtaan.

Paneelikeskustelun jälkeen saivat paneelin jäsenet ja yleisö esittää kysymyksiä paneelin jäsenille 7 ja 8. He olivat toimineet kulttuuri ja vapaa-ajan varsinaisina puhujina alustuen keskustelua.

Paneelin jäseneltä 7 kysyttiin seuraavista asioista. Miten monta teatteria Hämeenlinnassa on? Pääseekö pyörätuolilla katsomoon? Miten erityisryhmät on otettu huomioon? Pääseekö arkipäivisin katsomaan teatteria? Voiko harjoituksia tulla katsomaan? Onko teatterin mahdollista tulla Virvelinrantaan? Millaisia esityksiä on nuorille aikuisille? Pääseekö avustaja ilmaiseksi teatteriin? Miten pääsee näyttelijäksi? Onko vammaisilla mahdollisuutta osallistua kulttuurin tekoon? Hän vastasi kysymyksiin:

- Arvio teattereita olevan 10 – 20.
- Kyllä pääsee, on otettu huomioon teatteria tehdessä pyörätuolilla liikujat.
- Aulassa on henkilökuntaa auttamassa tarvitsijoita
- Torstaisin on klo 14 näytöksiä ja kysyntä on lisääntynyt päivänäytöksiä kohtaan.
- Etukäteisnäytöksiä voi kysellä teatterilta. On myös omaistennäytöksiä ja kenraaliharjoituksia joihin voi osallistua.
- Yhteisötyöntekijän kautta teatterin olisi mahdollista jalkautua erilaisiin paikkoihin.
- Nuorille aikuisille on Kaunotar ja Hirviö, Seitsemän portaan enkeli ja tulossa on Bond.
- Hämeenlinnassa avustaja pääsee ilmaiseksi teatteriin.
- Erilaisia polkuja näyttelijäksi ovat koulutus, harrastajateatterit ja myös monia muita väyliä on.
- Hämeenlinnassa tähän on hyvät mahdollisuudet.

Paneelin jäseneltä 8 kysyttiin seuraavista asioista. Ensimmäinen kysymys koski väkivaltaa jääkiekossa. Voiko osallistua HPK:n harjoituksiin? Voiko HPK:n pelaajat tulla pelaamaan salibändiä Virvelinrantaan? Pääseekö HPK:n matseihin avustaja ilmaiseksi? Mikä jääkiekossa on parasta? Onko jäähalli esteetön? Onko paljon psyykkistä valmennusta? Mitä tarkoittaa HPK mafia?

Hän vastasi kysymyksiin:

- Jääkiekkoilussa ei kuulu vahingoittaa toista.
- Tämä onnistuu soittamalla toimistolle ja sopimalla tulostaan.
- Tämä on mahdollista, jos kutsu käy.
- Hän kertoi, ettei tiedä. Yleisö huusi ”Pääsee”.
- Halu voittaa. Jääkiekko on elämä pienoiskoossa.
- Hän ei osannut sanoa, onko jäähalli esteetön.
- Psyykkinen valmennus on koko elämän pituinen juttu.

- HPK mafia = fanit. HPK:ssa hyvää on se, että päättävät ihmiset ovat pysyneet ja pystyvät päättämään asioista heti.

Lopuksi paneeliin jäsen 8 kertoi oman mottonsa: Ilo, Innostus ja Intohimo.

Keskustelun jälkeen tarkasteltiin muistiin kirjoitetut asiat. Yhdessä yleisön kanssa esille nousivat seuraavat asiat: kunnioitus, avustaminen, esteettömyys, valinnat, erilaisina toimiminen, yhteistyö ja erilaisuus, integroituminen, eri ikäryhmien huomiointi, avustaja, fanitus, elämyksellisyyden kokeminen, tuki ja turva, esimerkkinä oleminen, osallistuminen, musiikki, teatteri, jääkiekko.

Tilaisuuden lopuksi Hämeenlinnan vammaisneuvoston puheenjohtaja jakoi tunnustuksen ”Esteet pois” seuraaville tahoille: Hämeenlinnan Vapaaseurakunta, Hämeenlinnan Vanajan seurakunta ja Hätilän K-Supermarket. Kaikki tahot saivat kunniakirjat. Avainteko-palkinto myönnettiin Hämeenlinnan teatterille ”kuvailevasta tulkkauksesta”. Vapaa-aika ja kulttuuri -tilaisuus oli kaikella tapaa onnistunut. Hyvää oli etukäteen mietityt kysymykset ja panelistien rentous esiintyä, vaikka yleisöä oli paljon. Yleisö oli mukana sataprosenttisesti. Tilaisuuden jälkeen oli kahvitus ja vapaata keskustelua.

5.3.5 Syrjinnän torjuminen 3.12.2012

Viimeinen koko ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän tapaaminen alkoi jälleen tervetulosanoin ja esittelyin (ks. kuva 1). Tämän jälkeen käytiin läpi kulttuuri ja vapaa-aika -tilaisuutta. Ensimmäiseksi nousi paneelin jäsenen 8 sanat ”ilo, into ja intohimo”, joista todettiin, että näitä kokevat myös fanit. Tärkeiksi asioiksi muodostuivat: esteettömyys-> ilman esteettömyyttä ei ole mahdollista mennä mihinkään, valinnat> päivänäytös, iltänäytös, harjoitukset, integroituminen = sulautuminen, yhdessä kaikkien kanssa, yhdessä tasavertaisina, osallistuminen> harrastus, musiikki, konsertit, teatteri, jääkiekko, voimaantumisen, kunnioitus. Nämä hyväksyttiin tärkeiksi asioiksi yhdessä keskustelun

Tämän jälkeen puheenvuoron sai Hämeenlinnan kaupunginvaltuutettu. Hän kertoi oman tarinansa saapumisestaan Suomeen. Suomeen saavuttuaan hän koki monenlaista uutta. Tärkeänä hän piti ulkomaalaisen henkilön omaa sopeutumista vallitseviin olosuhteisiin, eikä henkilön tule koskaan antaa periksi. Omalla positiivisella asenteella on merkittävä vaikutus kaikkeen. Oman kokemuksensa pohjalta hän totesi ihmiskunnan suurimman vamman olevan asennevamma.

On tärkeitä kunnioittaa menneisyyttä ja oppia siitä. Moraali on tärkeä, koska maailma on eriarvoistunut. Jokaisen tulee luottaa omiin tunteisiinsa. Tärkeitä on syrjinnän torjuminen. Itse hän on omalla toiminnallaan osallistunut erilaisiin toimintoihin. Hän oli myös päässyt edellisissä vaaleissa maahanmuuttajana Hämeenlinnan valtuustoon. Lopuksi vieraileva puhuja totesi, että kukaan meistä ei ole täydellinen. Täytyy vain rohkeasti pyrkiä päämääräänsä kohti.

Toisena vierailevana puhujana oli Virvelinrannan vahtimestari. Kertomansa mukaan hän ei ole kokenut suomalaisten taholta syrjintää. Tärkeää on oma asenne syrjintään. Itsensä hyväksyminen on kaiken A ja O. Vanha sanonta pitää tässäkin asiassa paikkansa eli ”niin metsä vastaa kun sinne huudetaan”. Kaikkeen kanssakäymiseen vaikuttavat tunnetilat. Tärkeää on toisen ihmisen kunnioitus. Omilla valinnoilla on myös suuri merkitys. Pienillä eleillä saadaan paljon aikaan.

Tutustumalla toinen toisiimme voimme poistaa ennakkoluuloja. Saamme tietoa toisistamme ja opimme olemaan vuorovaikutuksessa toistemme kanssa. Kaikki me tarvitsemme toisiamme. Esimerkkinä hän kertoi tapauksen naisesta, joka ajoi Mersulla ja oli pukeutunut turkkiin hakiessaan avustuspakettia. Tämä herätti närää muissa avustuksen hakijoissa. Asiaa selvitettiin ja kävi ilmi naisen hakeneen avustuksen naapurilleen, joka oli sairaana. Tämä oli mielestäni osuva esimerkki ennakkoluuloista ja siitä, kuinka teemme päätelmiä ulkoisten asioiden perusteella pukeutumisen, ulkonäön tai muun sellaisen.

Alustusten aikana ja niiden päätyttyä käytiin vilkasta keskustelua. Molemmat puheet olivat hyvin innostavia ja erilaisia. Lopuksi projektityöntekijä teki koosteen, johon nousivat seuraavat asiat: oma asenne, ei anneta periksi, pienet eleet, kunnioitus, itsensä hyväksyminen – asenne, sivistys – käytös, köyhyyden estäminen.

KUVA 1 Työryhmään osallistujat

5.3 Pienryhmä 4.12.2012

Pienryhmätyöskentelyyn oli valittu kahdeksan henkilöä ”vammaispoliittisesta arvot” -työryhmästä. Aluksi projektityöntekijät kertoivat tämän kerran tarkoituksena olevan käydä läpi materiaali, jonka työryhmä oli tuottanut edellisillä kerroilla. Tarkoituksena oli tiivistää ja tehdä materiaali selkokielellä tuleva vammaispoliittiset arvot Hämeenlinnassa esitettä varten.

Jakaannuimme kahteen ryhmää. Minä pääsin tällä kerralla olemaan myös osallistujana, kun kävimme läpi itsenäistä elämää, liikennepalveluja ja työ, opiskelu ja koulutus -osiota. Meitä oli neljä henkilöä ryhmässä. Keskustelimme kustakin aiheesta, ja minä tein muistiinpanot. Tiivistäminen tuotti työtä, koska kaikki kirjatut kohdat tuntuivat tärkeiltä. Käytimme asiantuntijana palvelunkäyttäjän ajatuksia ja hänen omia kokemuksiaan aiheista hyödyksi.

Ryhmät kokoontuivat yhteen ja kävimme läpi asiat, jotka olivat ryhmässä nousseet tärkeiksi. Projektityöntekijä kirjasi ne muistiin. Tämän jälkeen mietimme, miten voisimme tiivistää ne kolmesta viiteen pääkohtaan. Hän kirjasi lauseet ylös.

Esillä oli tauluja. Taulut oli tehty yhteistyössä Kiipulan ammattiopiston taidepainotteisen valmentavan koulutuksen opettajan, opiskelijaryhmän ja Virvelinrannan palvelunkäyttäjien kanssa. He olivat tuottaneet ne työpajassa käyden läpi työryhmän keskustelujen aiheita.

Mietittiin esitteen ulkoasua. Päätettiin kansikuva, esitteen alalaitaan päätettiin laittaa maalauksia jonossa. Myös esitteen nimeä mietittiin. Ehdotus – Minä olen – ja – Minä olen ihminen – vaihtoehtoina nousivat esille. Keskusteltiin asiasta ja päädyttiin nimeen – MINÄ OLEN. Näin pienryhmä oli saanut työssä tehtyä.

6 TULOKSET

Tässä käsittelen havainnoin, haastattelun ja toiminnallisen loppuhaastattelun tuloksia.

6.1 Havainnointi

Havainnointia tein jokaisella tapaamiskerralla ja kirjoitin reflektiopäiväkirjaa. Seuraavassa kerron havainnoistani.

6.1.1 Liikennepalvelut 19.9.2012

Ensimmäisessä työryhmän tapaamisessa mukana ollen teemana oli Liikennepalvelut. Tilanne oli itselleni uusi. Saatuani luvan havainnoida tilaisuutta aloin seurata eri osallistujien toimintaa. Alustusten jälkeen virisi keskustelu, jossa palvelunkäyttäjä toi huolensa esiin turvallisuudesta. Turvallisuus oli hänen mielestään tärkeää ottaa huomioon. Omaiselta tuli kiitosta hyvin toimivista palveluista.

Keskustelussa nousi esiin vaihtoehtojen tärkeys. Palveluille on olemassa erilaisia vaihtoehtoja. Keskusteltiin palvelulinjan aikataulun sopivuudesta. Sopivat aikataulut mahdollistaisivat palvelunkäyttäjille kyseessä olevan palvelun

käyttämisen iltaisin heidän käydessään harrastuksissa. Palvelunkäyttäjien olisi parempi mahdollisuus määritellä itse, mitä palvelua käyttää. Suunnitella ja käyttää liikennepalveluja oman itsenäisen elämän toteuttamisessa.

Samalla mietittiin sitä, miten voitaisiin tuoda esille vammaisten liikkumisen haasteita. Mietittiin videon tekemistä, jossa seurattaisiin henkilön liikkumista Hämeenlinnan kaupungissa. Vammaisneuvoston jäsen lupasi selvittää, millaisen tapahtuman voisivat asian tiimoilta järjestää.

Itselleni havainnoijan tuli tunne siitä, että asiat ovat periaatteessa hyvin. On mahdollista liikkua linja-autolla. Palvelulinja 7 palvelee kaikkia käyttäjiä, joille on etua matalalattiaisesta pikkubussista, jossa kuljettaja auttaa tarvittaessa kyytiin ja pois. Kuljettaja tulee pyydettyä hakemaan tai vie suoraan kotiovelle. Tosin tähän Palvelulinja 7 kaivattaisiin enemmän vuoroja myös iltapäivä-aikaan. Taksin palvelut koettiin hyväksi ja toimiviksi. Aina kuitenkin kuljettajat eivät osaa huomioida käyttäjien tarpeita.

Keskustelussa pohdittiin vastuita liikenteessä. Yhteinen mielipide oli, että turvallisuudesta liikkumisesta ovat vastuussa kuljettaja ja palvelujenkäyttäjä. Kummankin pitää huolehtia siitä, että matkustaminen on turvallista. Käyttäjän tulee noudattaa turvallisuusohjeita esim. istua linja-autossa rauhallisesti omalla paikallaan. Kuljettajan tulee odottaa pysäkillä niin kauan, kunnes käyttäjä on päässyt turvallisesti istumaan omalle paikalleen. Taksin kuljettajan tulee tarkistaa turvavyön kiinni oleminen ja tarvittaessa auttaa käyttäjää sen kiinnittämisen kanssa.

Julkiset liikennevälineet koettiin tärkeäksi osaksi omaa itsenäistä elämää. Mielestäni keskustelu oli kaikin puolin hyvää ja selvitti itselleni monia asioita Hämeenlinnan kaupungissa liikkumisesta, vammaisen henkilön näkökulmasta. Keskusteluissa kaikki saivat tuoda esiin omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Jokainen joka halusi puhua, sai puheenvuoron. Kaikkien puheenvuoroista kirjattiin fläpille pääkohdat. Työryhmän jäsenet uskalsivat tuoda ajatuksiaan esiin. Havainnoiden sain vastauksia tutkimuskysymykseeni.

6.1.2 Koulutus, opiskelu ja työ 3.10.2012

Molemmat alustukset olivat hyviä. Keskustelu alustusten jälkeen oli huomattavasti vilkkaampaa kuin edellisellä kerralla. Tämä johtui kenties siitä, että jokaisella oli omakohtaisia kokemuksia käsiteltävästä aiheesta. ”Vammaispoliittisen arvot” -työryhmän jäsen kertoi omasta opiskelustaan ja siitä, mitä sen jälkeen.

Omainen käytti puheenvuoron, jossa hän toi esille sen kuinka hyvin Suomessa on järjestetty lapsen koulutus, mutta haasteita on koulutuksen jälkeen työelämään siirryttäessä. Myös aikuiselle vammaiselle henkilölle on tärkeitä päästä kodin ulkopuolelle ja saada jotain mielekästä tekemistä.

Ryhmässä keskusteltiin myös koulutusta vastaavasta työstä ja työstä saatavasta palkasta. Pohdittiin myös sitä, kuinka moni vammaisen oikeasti haluaa tehdä työtä. Millä ehdoilla vammaisen on valmis tekemään työtä? Pohdittiin myös sitä, miten vajaakuntoisuus huomioidaan työpaikalla.

Itselleni oli hienoa huomata, kuinka kaikki osallistujat ottivat osaa keskusteluun tuoden itselleen tärkeitä asioita esille. Yhteisenä huolen aiheena nousi Perttulan ja Tavastian yhdistyminen. Yhdistymisestä voi seurata kiusaamista ja ennakkoluuloisuuden esiin nouseminen vammaisia opiskelijoita tai erilaisia opiskelijoita kohtaan. Kaikilla läsnä olevilla oli kokemusta erilaisena olemisesta ja siitä helposti seuraavasta kiusaamisesta. Ensimmäinen puhuja rauhoitteli osallistujia kertomalla, kuinka Tavastialla on jo nyt erilaisia opiskelijoita. Heillä on kaikki mennyt tähän asti hyvin. He ovat kyllä tehneet suunnitelmia vaikeuksien varalle. Tämä rauhoitti osallistujia. Hyvää keskustelua.

6.1.3 Vapaa-aika ja kulttuuri 5.11.2012

Tämä kokoontuminen oli täysin erilainen tilaisuus. Avoimuutensa johdosta ihmisiä oli paljon. Etukäteen oli tehty kysymyksiä ja suunnittelua paljon. Havainnoijana huomioni kiinnittyi Virvelinrannan käyttäjien innostukseen ottaa osaa keskusteluun. He tekivät monia kysymyksiä puhujille. Tunnelma liikuntasalissa oli lämminhenkinen ja tiivis. Kaikki paikallaolijat olivat mukana ja osallistuivat keskusteluun. Huomasin teatterin kiinnostavan paikallaolijoita.

Salissa oli suuri joukko HPK:n kannattajia. Heille oli todella tärkeää, että HPK:n edustaja oli paikalla. Oli hienoa huomata, kuinka käyttäjät olivat aktiivisia, osallistuen ja kysyen asioita. Tapahtuma onnistui todella hyvin. Palvelunkäyttäjät saivat myös esiintymiskokemusta ja tilaisuudessa aktiivisena osallistujana olemisesta käyttäjät saivat hyvän kokemuksen. Tämän uskon rohkaisevan heitä osallistumaan jatkossakin erilaisiin tilaisuuksiin.

6.1.4 Syrjinnän torjuminen 3.12.2012

Oli hyvä palata tuttuun työskentelytapaan. ”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmä oli hitsautunut hyvin yhteen. He työskentelivät yhdessä osallistuen ja uskaltuen tuoda omia ajatuksia esiin rohkeasti. Koko työryhmä oli tyytyväisiä vapaa-aika ja kulttuuri -tapahtumaan. Esille nousi se, kuinka hienoa oli, kun HPK:n edustaja oli paikalla ja vastasi heidän kysymyksiinsä.

Palvelunkäyttäjä kertoi, kuinka oli jännittänyt olla paneelissa. Toinen käyttäjä oli innoissaan siitä, kun oli näkynyt paikallisuutisissa. Kaikki olivat tyytyväisiä tapahtuman onnistumiseen.

Syrjinnän torjuminen sai aikaan vilkasta keskustelua. Ihmeteltiin monia puhujien esille nostamia asioita. Kuinka tärkeitä on meidän jokaisen asenteet? Mitä meistä jokainen voi tehdä? Ei tule antaa periksi vaan yrittää uudelleen. Tärkeää on tutustua ihmiseen ja vasta sitten luoda mielipide hänestä. Jokainen meis-

tä tarvitsee toisia ihmisiä. Vuorovaikutus toisten kanssa on tärkeää. Kaikki olivat yksimielisiä syrjinnän ehkäisyn tärkeydestä. Palvelunkäyttäjät toivat rohkeasti ajatuksiaan esille.

6.1.5 Pienryhmä 4.12.2012

Pienryhmätyöskentely oli erilaista, koska toimin aktiivisena ryhmän jäsenenä. Työskentelimme kahdessa ryhmässä. Ryhmä, jossa olin osallistujana, keskusteli aiheista itsenäinen elämä, liikennepalvelut, koulutus, opiskelu ja työ. Me käsitelimme aiheita kirjoitetun aineiston pohjalta hyödyntäen niihin palvelunkäyttäjän omia kokemuksia. Näin palvelujenkäyttäjä toimi asiantuntijana näissä teemoissa. Häneltä sain hyvän kuvan siitä, miten hän vammaisena henkilönä kokee näitä asioita. Ryhmässä oli rento tunnelma, ja jokainen sai ilmaista ajatuksia käytävistä teemoista.

Pienryhmätyöskentelyn jälkeen kävimme läpi kummankin ryhmän tuotoksen. Oli hankalaa saada tiivistettyä aiheista vain 3-5 pääkohtaa. Keskustelua käytiin vilkkaasti.

Saimme koottua ydinasiat. Päätimme, että jokaisen aiheen loppuun tulee yksi lause, jossa on kiteytettynä käsiteltävä aihe. Esitteen nimiehdotuksia oli kaksi. Käyttäjien kanta oli yksimielisesti MINÄ OLEN. Tämä on selkeä ja puhutteleva nimi.

Koin työskentelyn antoisana ja erittäin kiinnostavana. Kaikki työryhmän jäsenet olivat aktiivisesti mukana osallistuen. Kaikki saivat äänensä kuuluviin. Jokaisen mielipide oli tärkeä. Vertaansa vailla olivat käyttäjien omat kokemukset ja niistä nousevat ajatukset. Näiden pohjalta luotiin arvot. Sain selviä vastauksia tutkimuskysymykseeni.

Työskentelymetodin YKS- menetelmä toimi loistavasti. YKS- menetelmästä hyödynnettiin monia työskentelyn muotoja eli henkilöä autettiin ja ohjattiin ajattelemaan, tuettiin hänen osallistumistaan, henkilöä kuunneltiin ja otettiin huomioon hänen ehdotuksiaan, kokeiltiin uudenlaista tapaa työskennellä työryhmässä tasavertaisena kaikkien kanssa, nähtiin henkilö yksilönä, luotiin kumppanuussuhteita.

6.2 Haastattelu

Haastattelin 26.11.2012 Virvelinrannan YKS -osahankkeen kahta projektityöntekijää sekä Hämeenlinnan vammaisneuvoston jäsentä. Olin laatinut haastatteluun alustavat kysymykset, joista lähdimme liikkeelle.

Ensimmäiseksi kysyin Miten ajatus ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmästä syntyi? Vammaisneuvoston jäsen toi esiin, että kaiken perustana oli ”Käyttäjälähtöinen, vammaispoliittinen ohjelma”. Projektityöntekijät kertoivat, että

ajatus ryhmästä liittyi tiiviisti Virvelinranta YKS -osahankkeen tavoitteisiin. Tarkoituksena oli kehittää käyttäjälähtöistä vammaispolitiikkaa. Ensimmäisenä selvitettiin Hämeenlinnan ja muiden kuntien vammaispoliittiset ohjelmat. Vammaisneuvoston jäsen korosti yhteistyötä vammaispolitiikan ohjelman kanssa. Projektityöntekijät olivat avanneet etukäteen palvelujenkäyttäjille, mitä tarkoitetaan vammaispolitiikalla. Apuna he käyttivät Suomen vammaispoliittista ohjelmaa vuosiksi 2010–2015 eli Vampoa ja siitä tehtyä selkokielistä versiota.

Vamossa on seuraavat ehdotukset: itsenäinen elämä, yhteiskunnallinen osallistuminen, rakennettu ympäristö, liikennepalvelut, koulutus ja opiskelu, työ, terveydenhuolto ja kuntoutus, sosiaaliturva, turvallisuus ja koskemattomuus, kulttuuri ja vapaa-aika, syrjinnän torjuminen, tutkimustieto vammaisuudesta, vammaisten palvelujen turvaaminen, kansainvälinen yhteistyö. Näistä aiheista valittiin viisi aihetta Virvelinranta YKS -osahankkeen tavoitteiden mukaisesti. Nämä viisi aihetta sopivat myös Hämeenlinnan kaupungin strategiaan.

Toisena kysymyksenä oli, kuka/ketkä alkoivat työstää ajatuksia? Hämeenlinnan vammaisneuvosto ja Pumppu Virvelinranta YKS -osakkeen työntekijät ideoivat yhdessä maaliskuun - toukokuun 2012 ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmää. Suunnitteluryhmän toiminnan suunnittelussa hyödynnettiin Vampoa ja Hämeenlinnan kaupungin strategiaa. Ajatuksena oli saada vierailleviksi puhujiksi henkilöitä, jotka ovat Hämeenlinnassa merkittävässä roolissa ja saada heidät samalla tutustumaan Virvelinrannan palvelujenkäyttäjiin. Touko- heinäkuussa 2012 oltiin henkilökohtaisessa yhteydessä ihmisiin, joita pyydettiin puhujiksi. Selvitettiin heille, mitä puhujilta odotetaan.

Kolmantena kysymyksenä tiedustelin miten ”vammaispolitiikan arvot” työryhmä koottiin?

Punaisena lankana oli palvelujenkäyttäjien mukanaolo alusta asti työstämässä vammaispolitiikan arvoja. Otettiin huomioon hankkeen tavoitteet ja siitä päädyttiin siihen, että kokoonpano olisi laajapohjainen. Työryhmä koostui Virvelinrannan palvelunkäyttäjistä, vammaisneuvoston edustajista, Luotsisäätiön edustajista, omaisten edustaja sekä hankkeen työntekijöistä sekä vieraillevista puhujista. Tärkeimpänä pidettiin ajatusta siitä, että kaikki osallistujat ovat tasavertaisia toimijoita. Osallistujia jouduttiin rajaamaan, jotta ryhmästä ei tule liian isoa. Haluttiin saada kattava läpileikkaus palvelunkäyttäjistä Virvelinrannassa ja palveluntuottajista Hämeenlinnassa. Kokoontumiset eivät saa olla liian pitkiä ja yhteiselle keskustelulle täytyy varata aikaa.

Neljäntenä kysymyksenä kysyin, miten työryhmän ohjelma muodostui? Ohjelma perustui VAMPO:n ja Hämeenlinnan kaupungin strategian arvoihin. Näistä perusteista valittiin viisi aihetta: itsenäinen elämä ja yhteiskuntaan osallistuminen, liikennepalvelut, koulutus, opiskelu ja työ, kulttuuri ja vapaa-aika sekä syrjinnän torjuminen. Vierailijoiden rooli nousi tärkeään osaan ajatellen tapaamisia. Puhujille lähetettiin kutsut kesällä 2012. Kutsu esitettiin muodossa ”Kutsumme Sinut osallistumaan...”. Tämän lisäksi oltiin henkilö-

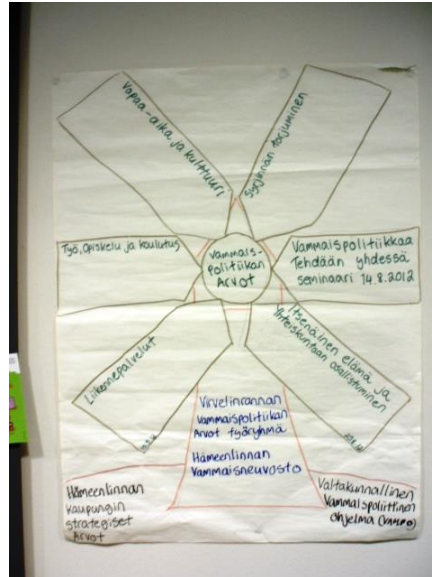
kohtaisesti yhteydessä puhujiin. Tämä oli haastava vaihe mutta ehdottomasti kannattava. Näin saatiin luotua henkilökohtainen kontakti jokaiseen puhujaan ja pystyttiin vastaamaan puhujille nousseisiin kysymyksiin heti.

Viidentenä teemana kysyin, mitä muuta tärkeää haastateltavat haluavat kertoa ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän aloitusvaiheesta? Vammaispolitiikkaa tehdään yhdessä -aloitusseminaari 14.8.2012 Wetterin auditoriossa Hämeenlinnassa, oli ollut tärkeä. Tilaisuuden tervetulosanat lausui Kirsti Mäensivu, joka oli Hämeenlinnan kaupungin kehittämissyksikön johtaja. Suomen vammaispolitiikan tilanteesta ja haasteista oli puhumassa valtakunnallisen vammaisneuvoston pääsihteeri Sari Loijas. Eteva kuntayhtymän toimitusjohtaja Markku Niemelä puhui aiheesta ”Vammaiset mukaan yhteiskuntaa”. Hämeenlinnan kaupungin hallituksen puheenjohtaja Tapio Vekka kertoi Hämeenlinnan kaupungin strategisista arvoista. ”Näin voin vaikuttaa vammaispolitiikkaan” -kokemuspuheenvuoron käytti Sari Lehikoinen Hämeenlinnan vammaisneuvoston jäsenenä. Puheiden jälkeen oli vilkasta keskustelua paikallaolijoiden ja puhujien kesken. Palvelujenkäyttäjät olivat runsaslukuisesti edustettuina paikalla. Palvelujenkäyttäjät kokivat itsensä tärkeiksi ja arvokkaiksi. Seminaari oli hyvin antoisa kaikille paikalla olleille.

Projektityöntekijät kertoivat myös ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän ensimmäisestä tapaamisesta 29.8.2012. Tilaisuuden alussa Onnenonkijat orkesteri esiintyi ja puhujana oli Hämeenlinnan kaupunginjohtaja. Tilaisuudessa käytiin myös vilkasta keskustelua.

Projektityöntekijät kertoivat, kuinka he olivat suunnitelleet kulttuuri ja vapaa-aika -osion erilaiseksi, koska halusivat saada erilaisia kokemuksia palvelujenkäyttäjille ja asialle näkyvyyttä. Media olikin osiossa hyvin edustettuna.

Syksyllä vammaisneuvoston kokouksessa projektityöntekijät esittelivät ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän tuulimyllyluonnoksen. Tuulimylly sai vammaisneuvostolta kiitosta ja tuulimyllyn kautta vammaispolitiikan arvot selkeytyivät. (Ks. kuva 2.)

KUVA 2 Tuulimylly

YKS- menetelmän käyttö osoitti toimivuutensa, myös tässä tapaamisessa. ”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmän tarkoitus on tuottaa esite työryhmän tuotoksista. Esite tullaan julkaisemaan keväällä 2013.

6.3 Toiminnallinen loppuhaastattelu

Toiminnallisen loppuhaastattelun toteutin 11.12.2012 Virvelinrannan liikuntasalissa. Paistoin kotona lihapasteijoita ja joulutorttuja yhteistä kahvihetkeä varten. Kahvin keitin Virvelinrannassa termoskannuun ja toisen kannun täytin lämmitetyllä glögillä. Näin varmistin, että meillä oli tarjottavat yhteiseen loppuhaastatteluun.

Halusin kiittää ryhmäläisiä yhteisestä matkasta ja siitä, että he antamalla minulle luvan osallistua havainnoijana ryhmän toimintaa mahdollistivat opinäytetyöni.

Toiminnallinen loppuhaastattelu antoi ensiarvoisen tärkeitä materiaalia tutkimukseeni. Sain ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäseniltä suoraa ja välitöntä palautetta siitä, miten he ovat kokeneet toimintansa työryhmässä.

Alussa toivotin kaikki tervetulleiksi ja kiitin heitä, kun olivat saapuneet paikalle. Tämän jälkeen aloitin esittämällä kysymyksen: miten hyvin ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenet kokivat voineensa vaikuttaa ryhmän tuotoksiin ja toimintaan? Tässä vaiheessa kysyin myös kuvauslupaa opinäytetyötäni varten kaikilta. Selitin ottavani kuvat vain heidän jaloistaan niin, että jokaisen yksityisyys säilyy. Yksi palvelunkäyttäjä kieltäytyi antamasta kuvauslupaa.

Tämän jälkeen tein lattialle ”Janan” asteikolla neljästä kymmeneen ja pyysin ryhmäläisiä valitsemaan paikkansa janalla. Neljä tarkoittaa huonoa vaikuttamista ryhmän toimintaan ja kymmenen puolestaan todella hyvää vaikuttamista ryhmän toimintaan. Ryhmäläiset valitsivat paikkansa, ja huomasin ryhmän sijoittuvan janalle asteikolla kahdeksasta kymmeneen. Niinpä tein janan uudestaan, ja nyt käytin asteikkoa kahdeksasta kymmeneen.

Ryhmäläiset hakivat uudestaan paikkansa janalla. Otin valokuvat jaloista. Valokuvien jälkeen pyysin työryhmän jäseniä kertomaan, miksi valitsi kyseisen numeron ja kirjasin heidän vastauksensa fläpille.

KUVA 3 Janalla

Arvosana 8 ja kommentit olivat seuraavat:

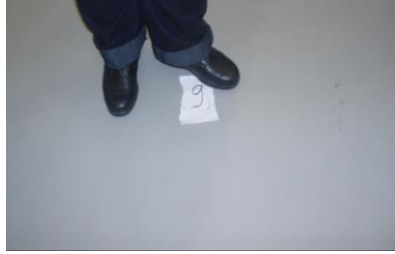
- *Ryhmään päässyt vaikuttamaan, miten asiat etenee?*
- *Kuunneltu jokaista itse passiivinen ei 9 – 10*

KUVA 4 Arvosana 8

Arvosana 9 ja kommentit olivat seuraavat:

- *Pystyy vaikuttamaan tässä ryhmässä, miten eteenpäin*
- *Päässyt kuuleen toisten kysymyksiä -> erilaisia mielipiteitä*

KUVA 5 Arvosana 9

Arvosana 10 ja kommentit olivat seuraavia:

- *Päässyt vaikuttamaan 100%*
- *Vertaisia toisillemme jaettu elämäkokemuksia keskustellen, luottamus*
- *Elämän parhaita työryhmiä koska palvelujenkäyttäjät ovat vaikuttamassa asioihinsa*
- *Oppinut asiakkailta paljon*
- *Voimaannuttavia, merkityksellistä hommaa, oppinut tunteen uusia ihmisiä*
- *Vierailijat hyvin valittu*
- *”Meidän ryhmä”*
- *Vierailijat sulautuneet joukkoon*
- *Ymmärrystä, lohtua, tukea ja turvaa toisilta*
- *Luottamus ryhmään ei eteenpäin voi puhua*
- *Onnistumista, onnentunteita*
- *Me henki*
- *”Vähänks me ollaan hyviä”*
- *Vaikuttamisen tunne*
- *Ollaan hyviä -> itsetunto kohoaa asiat menee eteenpäin*
- *Vertaistukea*
- *Olen tärkeä -> puhujat arvostaneet ryhmää*
- *Jännitystä*
- *Kevään reissu -> Ollaan hallitus*

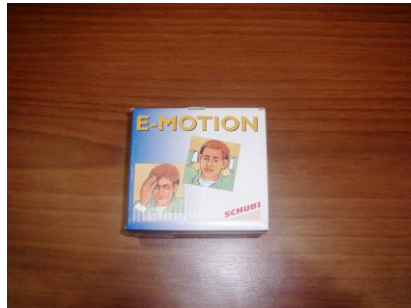

KUVA 6 Arvosana 10

Seuraavaksi oli vuorossa kuvakorttien käyttö. Kuvakorttien käytön koin tärkeäksi, koska kuvaa käytetään paljon YKS -työvälineenä. YKS -käsikirjan mukaan kuvia pyritään hyödyntämään niin paljon kuin on mahdollista. Kuva,

Yhdessä vaikuttamassa – Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaaminen

piirretty kuva, valokuva, symboli tai PCS -kuva ilmaisee ja jäsentää katsojalle asioita paljon paremmin kuin kirjoitettu teksti. (Hallikas ym. 2007, 17.) PCS-kuvakortit ovat Yhdysvalloissa kehitettyjä kommunikointia tukevia ja helpottavia kuvakortteja, joissa on kirjoitettuna sana, jota kuvataan värikkäällä piirroksella (Virolainen & Wiiala 2009).

KUVA 7

Kuvakortit

KUVA 8

Kuvakortit

Kuvakorttien avulla pyysin ryhmäläisiä ilmaisemaan, miten he olivat kokeneet saaneensa äänensä kuuluville ryhmässä. Ryhmäläiset valitsivat kaksi kuvaa, joilla kertoivat kokemuksensa. Yksi ryhmäläinen valitsi monta kuvaa kuvaamaan olotilaansa. Pyysin heitä kertomaan muutamalla sanalla, mitä kuva kertoi. Kirjasin fläpille heidän sanomisensa.

Kuvakortit sanoin:

- Arannäköinen, kiinnostunut, kuuntelee, miettii, ottaa kantaa
- Iloa elämään, voimaannuttanut, mitä tuli tehtyä, voiko olla totta
- Kuunnella tarkkaan, iloinen, hyvä olla

KUVA 9 Kuvakortit

- Hyvä ja turvallinen olo, voi sanoa avoimesti asioita, uskaltaa olla eri mieltä
- Rauhallinen, leppoisa, tunnelma

Yhdessä vaikuttamassa – Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen Vammaispolitiikan arvot -työryhmän prosessin ja menetelmän kuvaaminen

KUVA 10 Kuvakortit

- Arvostetaan toisten mielipiteitä
- Hymyssä suin ☺, ryhmä omina itseinään

KUVA 11 Kuvakortit

- Herännyt kaikenlaisia ajatuksia
- Hyvä tunnelma, fiilis
- Kaikki tunteet pinnassa
- Mitä tehdään seuraavaksi?

KUVA 12 Kuvakortit

Loppuyhteenvedona kaikki totesivat, että **toiminnan on jatkuttava!** Tähän toteamukseen kiteytyy kaikki. Näin ja koin, kuinka tärkeänä toimintana ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenet kokivat ja pitivät osallistumisensa ryhmän. Kysymyksiin vastaamalla he kertoivat toiminnan olevan merkityksellistä ja tärkeitä. He kokivat oikeasti saavansa vaikuttaa. Ryhmässä heidän ajatukset ja mielipiteensä tulivat kuulluksi.

Hämeenlinnan kaupungin edustajalta ja muidenkin organisaatioiden edustajilta tuli merkittävä viesti siitä, kuinka tärkeitä oli toiminnassa se, että palvelukäyttäjät olivat mukana alusta asti aktiivisina toimijoina. Palvelunkäyttäjien omat ajatukset ja kokemukset sekä toiveet ovat ensiarvoisen tärkeitä tietoa, kun suunnitellaan, edistetään ja kehitetään käyttäjälähtöisiä monituottajamalleja hyvinvointipalveluihin. (Osaprojektin kuvaus 2010.)

Kolmantena ja viimeisenä ilmaisullisena ja toiminnallisena menetelmänä käytin ”tarinaa”. Tarinassa jokainen ryhmäläinen sanoi vuorollaan sanan voimaantumisen tai työskentelystä työryhmässä. Otsikko tarinalle oli: Olen ollut Virvelinrannan vammaispoliittisessa työryhmässä.

Alussa sanojen välissä oli mietintää ja yritystä saada sanat sopimaan kokotarinaan. Minä ohjaajana huomasin tämän ja rohkaisin ryhmäläisiä sanomaan ensimmäisen sanan, joka tuli mieleen. Näin ryhmäläiset saivat aikaan alla olevan tarinan. Kirjasin jokaisen sanan fläpille, ja tarinan lopussa luin tarinan heille. Ryhmäläisillä oli hauskaa tarinaa luettaessa. Iloista naurua ja puheensorinaa syntyi. Ryhmä tuotti seuraavan tarinan.

Olen ollut Virvelinrannan vammaispoliittisessa työryhmässä.

Tämä on ollut mielenkiintoista, hauskaa, iloista, mahtavaa, ajatusten vaihtoa, kivaa työskentelyä. Tulevaisuudessa ryhmä jatkaa. Toivottavasti asiat menee kohdalleen, sillä koskaan ei lopeteta ajatustyötä eikä toisiin taistelu ajatella yhdessä asenne vamma on joskus aina vaikeaa, mutta hyvää antoisaa hauskaakin tasa-arvo työ ja iloista mieltä.

Kiitin kaikkia osallistujia osallistumisesta ja siitä, että olin saanut olla osallisena ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmässä. Kerroin heille, kuinka mielenkiintoista ja antoisaa oli ollut seurata heidän työskentelyä. Olin oppinut heiltä paljon ja saanut vahvistusta omille käsityksilleni siitä, kuinka jokainen ihminen on arvokas omana itsenään. Kerroin heille, miten hienoja oivalluksia ja ehdotuksia he olivat esittäneet ja miten tärkeitä tietoa omista tarpeistaan he olivat välittäneet työskentelyn aikana.

Kiitossanojeni jälkeen nautimme kahvi- ja glögitarjoilusta. Tarjoilun aikana oli iloista puhetta ja oli myös haikeutta ilmassa. Esille nousi väkisin kysymys: Mitä tämän jälkeen?

Haastattelu onnistui yli odotusteni. Sain toiminnallisella loppuhaastattelulla suoraa ja välitöntä tietoa tutkimuskysymykseeni ja alakysymyksiini. ”Vammaispolitiikan arvot” -työryhmän jäsenten palaute oli rohkaisevaa ja kannustavaa itselleni ohjaajana, koska käytin ilmaisullisia ja toiminnallisia menetelmiä. Nämä menetelmät ovat itselleni tärkeitä, koska koen tekemisen kautta oppivani asioita. Ohjaustoiminnan koulutuksessa meitä kannustetaan soveltamaan oppimiamme asioita käytäntöön.

7 OMAA POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Opinnäytetyöni Yhdessä vaikuttamassa - Pumppu Virvelinranta YKS-osahankkeen - Vammaispolitiikan arvot -työryhmän prosessi yllätti minut monellakin tavalla. Alusta asti oli helppoa osallistua täysin ulkopuolisena työryhmän työskentelyyn. Minut otettiin lämpöisesti vastaan ja tunsin olevani tervetullut joukkoon. Koin olevani osa ”Meidän ryhmää”. Projektityöntekijät jakoivat auliisti kaikkea tietämystään ja vastasivat kysymyksiini innokkaasti. Heiltä sain hyvin tietoa kaikkeen, mikä mieltäni askarrutti. Projektityöntekijät omalla innostavalla asenteellaan mahdollistivat rohkean asioista kysymisen. He antoivat vinkkejä, mistä saan ja mistä kannattaa hankkia tietoa. Näiden ansiosta sain perustiedot vammaispolitiikasta, YKS- menetelmistä, selkokielestä ja monesta muusta asiasta. Kaikki nämä asiat olivat tärkeitä tehdessäni opinnäytetyötäni. Yhteistyö koko ryhmän kanssa oli mutkatonta ja hyvin palkitsevaa.

Ennakkoon itselläni oli vähän epäilevä suhde, miten asioita voidaan tehdä, kun palvelunkäyttäjät ovat kaikessa mukana. Kuullaanko heitä ihan oikeasti? Miten he ymmärtävät asiat? Mikä YKS- menetelmä? Työskennellessäni havainnoijana huomasin, kuinka hyvin käyttäjille annettiin aikaa esittää ajatuksensa, kokemuksensa, kysymyksensä ja mieleensä heräävät asiat. Tämä herätti itsessäni suurta arvostusta vetäjiä ja osallistujia kohtaan. Kaikkia oikeasti kuultiin, myös muita osallistujia.

Käyttäjien kommentteista ja puheenvuoroista kävi hyvin ilmi, kuinka he olivat ymmärtäneet asiat. Asioita voidaan puhua hyvin monella tavalla. Puhujan taito on pitää puheensa kohderyhmällä sopivana ja Virvelinrannan YKS -osahankkeen projektityöntekijät kertoivat, että tässä kaikki puhujat onnistuivat hyvin. Puhujia mukaan pyydetessä projektityöntekijöillä oli ollut heille yksi neuvo ja ohje se, että ”ihmiset puhuvat ihmisille” ja näin myös työryhmässä tehtiin. Käyttämällä YKS- menetelmiä kirjoittaminen, kuva ja ihmisen auttaminen onnistuttiin saamaan ymmärtävä ja toimiva työryhmä. YKS- menetelmillä mahdollistettiin kaikkien osallistuminen ja asioiden ymmärtäminen. Nämä YKS- menetelmät toimivat kaikissa työryhmän tapaamisissa todella hyvin.

Opinnäytetyöni yksi tavoitteista oli vastata työelämäyhteyden eli Virvelinranta YKS -osahankkeen tarpeisiin. Hankkeen yksi tavoite oli käyttäjälähtöisen vammaispolitiikan kehittäminen. Työryhmätyöskentely oli juuri tällaista toimintaa. palvelunkäyttäjät olivat mukana jokaisessa työryhmän vaiheissa aktiivisina toimijoina. Työryhmässä työskentely ja työryhmässä täysivaltaisena jäsenenä toimiminen toi käyttäjille kokemuksen omasta mahdollisuudesta toimia ryhmässä, ilmaista mielipiteensä asioista sekä pystyä vaikuttamaan asioihin osallistumalla.

Pumppu Virvelinranta YKS -osahankkeen toisena tavoitteena oli kehittää yhteisiä toimintamalleja vammaisneuvoston, luottamushenkilöiden, yritysten ja järjestöjen kanssa. Myös tämä onnistui työryhmän toiminnan kautta, koska työryhmän jäsenet olivat valittu laajapohjaisesti Virvelinrannan palvelunkäyttäjistä, vammaisneuvoston edustajista, Luotsisäätiön edustajista, omaisten edustajasta sekä hankkeen työntekijöistä sekä vierailevista puhujista. Näin eri tahot saivat kokemuksen tehdä uudella tavalla asioita ja löytää yhteisen kielen asioille. Yhteinen kieli oli myös hankkeen kirjatuiissa tavoitteissa. Tekemällä yhdessä asioita opitaan aina toinen toiseltamme, ja näin kynnyksensä madaltuu.

Myös hankkeen tavoite viedä Hämeenlinnan kaupungin päättäjiä konkreettisesti paikan päälle, toteutui ryhmätyöskentelyssä hyvin. Yhdessä työskentely ”vammaispolitiikan arvot” -työryhmässä tutustutti meidät toisimme. Samalla huomasimme olevamme kaikki samanlaisia, ihmisiä.

Tutkimuskysymykseeni – Miten työryhmän jäsen sai äänensä kuulluksi ja miten hän voi vaikuttaa ryhmässä? – sain vastuksen havainnoimalla ja haastattelulla. Havainnointi oli haasteellinen ja antoisa tutkimusmenetelmä. Analysoidessani keräämääni aineistoa esille nousi työryhmän jäsenten kokemus siitä, että heitä oli oikeasti kuultu. Heidän ajatuksensa, keskustelunsa ja kokemuksensa kuultiin aidosti. Näin heille tuli kokemus siitä, että he voivat vaikuttaa asioihin. Vaikuttamalla asioihin he kokivat voimaantuvansa. Siitosen(2007,5) sanoin oma voimaantuminen edellyttää muun muassa kokemusta hyväksytyksi tulemisesta sekä ihmisarvon kokemista, pysähtymistä, tiedostamista, havahtumista, olemisen-, ilmaisun- ja toiminnanvapautta. Oma voimaantuminen edellyttää ja vaatii mahdollistavaa sekä tilaa antavaa ympäristöä ja yhteisöä. Tämän näin tapahtuvan vammaispolitiikan arvot -työryhmässä havainnoitsijana toimiessani ja toiminnallisesta loppuhaastattelusta saamillani vastauksilla.

Johtopäätöksenä tästä voidaan sanoa seuraavaa. Aidosti kuulemalla toista saadaan aikaan arvostusta ja aitoa kohtaamista. Ihmiselle tulee tunne aidosta kuulemisesta ja tämän kautta usko omiin mahdollisuuksiinsa vaikuttaa osallistumalla asioihin. Tämän kohtaamisen kautta luotiin yhteistä kieltä. Yhdessä tekemällä raja-aidat madaltuivat, ja huomasimme olevamme kaikki toisaalta samanlaisia mutta niin erilaisia persoonia. Yhteistä oli halu tulla kohdatuksi

omana itsenämme, saada päättää ja vaikuttaa omiin asioihimme. Halu kuulua joukkoon ja tehdä yhdessä asioita oli meille kaikille yhteistä.

Yhdessä oleminen antoi voimaa, ja jakamalla asioita ei tarvinnut olla yksin. Samalla viivalla oleminen antaa kokemuksen, että asioihin pystyy vaikuttamaan. Toisen ihmisen arvostuksesta saa kokemuksen ”olen hyvä”. Palvelunkäyttäjät ovat asiantuntijoita siinä, mitä he kokevat ja tarvitsevat. Näin saatiin ainutlaatuista ja tärkeätä tietoa asioista. Työryhmässä koettiin, että voidaan vaikuttaa asioihin, mutta heräsi kysymys miten muualla? Toisena heräsi kysymys siitä, miten asiat etenevät. Yhteinen toive oli kaikilla: **Toiminnan on jatkuttava!**

8 EHDOTUKSIA

Vammaispolitiikan arvot -työryhmän toiminnan pohjalta on hyvä jatkaa uudella aiheella työskentely. Työryhmän työskentelystä saadun kokemuksen pohjalta on mahdollista tehdä asioita toisin. Vammaispolitiikan arvot -mallinnusta voidaan käyttää suunniteltaessa uutta toimintaa. (Ks. liite 2).

Tärkeätä on ottaa asianosaiset henkilöt ja toimijat mukaan suunnittelemaan ja kehittämään toimintaa. Näin saadaan sitä tietoa, mitä toiminnan kehittämisessä tarvitaan. Tieto tulee silloin niiltä, jotka käyttävät toimintaa ja tavoittaa ne tahot, missä toiminta mahdollistetaan. Asiantuntijoina toimivat palvelujenkäyttäjät ja toiminnan mahdollistajana toimijatahot.

LÄHTEET

Arvot ja asenteet. n.d. VirtuaaliAMK. Viitattu 20.4.2013.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407016/1138352400309/1157026947138/1157030057593/1157031306308.html>

Blomster, P. & Pakari, K. 2007. Yhdessä eteenpäin – Mitä on yhteisöllisyys kehitysvamma-alan hoitokodissa. Sairaanhoidaja-lehti 6-7. Viitattu 21.5.2013
http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoidaja-lehti/6-7_2007/muut_artikkelit/yhdessa_eteenpain-mita_on_yhte/

Dunder, M.-L. 2002. Voimaantumisen – avain hyvinvointiin. STM selvityksiä 2002:14. Viitattu 28.5.2013.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/hyvinvointi/osa3.htm>.

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hallikas, E., Helin, M., Karesvuori, T., Laurèn, M., Mehtonen, K., Niskanen, S., Raappana, S., Ratas, M. & Vilppola, M. 2007. YKS – Käsikirja. Yksilökeskeinen suunnitelmatyöskentely. 2007. Hämeenlinna. Koulutuskeskus Tavastia.

Hjelm, A. & Tekkala, T. 2008. Voimavarana positiivinen mielenterveys – Terveysnetti. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 28.5.2013
http://terveysnetti.turkuamk.fi/Tyoikaisten/positiivinen_mielenterveys/voimaantuminen.html

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sarjavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita 15. – 16. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kaupunkistrategian tarkentaminen uudistuva Hämeenlinna 2015 strategia. 2010. Hämeenlinna. Viitattu 18.5.2013.
<http://www.hameenlinna.fi/pages/388584/Valtuuston%2014.6.2010%20hyv%C3%A4ksym%C3%A4%20strategia.pdf>

Ilvonen, A. 2006. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. Vantaa: Paino Dark Oy.

Kapanen, H & Päykkönen, E. 2008. Fysioterapeuttiopiskelijoiden kokemuksia reflektiopäiväkirjan kirjoittamisesta opiskelun aikana. Jyväskylän yliopisto. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Terveystieteiden laitos. Fysioterapian Pro gradu - tutkielma.

Kuntalaisten osallistuminen. n.d. Kunnat.net. Viitattu 21.5.2013.

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/demokratia/osallistuminen/Sivut/default.aspx>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista luettu 21.2.2013

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Laurén, M. 17.4. 2012. YKS – Yksilökeskeinen elämänsuunnitelma. Viitattu 30.11.2012.

<http://pumppu-hanke.blogspot.fi/2012/04/yks-yksilokeskeinen-elamansuunnitelma.html>

Lehto-Lundén, T.K. 2012. Yksilökeskeinen elämänsuunnittelu kehitysvammaisten henkilöiden kokemana. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalityö. Pro gradu –tutkielma.

Mikkola, T. 2003. Muuttuvat arvot ja uusi keskiluokka. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia No. 241, Helsinki.

Minä. Arvot. n.d. Suomen Mielenterveysseura. Vahvistamo. Viitattu 19.5.2013.

<http://www.vahvistamo.fi/vahvistamo/mina/arvot>

Mitä tarkoittaa asiakaslähtöisyys? n.d. Väestöliitto. Viitattu 20.5.2013

<http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/parisuhdetietoa-ammattilaisille-tietoa-parisuhdeammattilaisille/asiakastyon-lakitietoa/asiakaslahtoisuus/>

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Nurminen, P. ”Halu palvella on onnistumisen edellytys!” Asiakaspalvelualan oppikirjojen vuorovaikutusta käsittelevän materiaalin tarkastelua. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Puheviestinnän pro gradu tutkielma. Viitattu 21.5.2013

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11282/panurmi.pdf?sequence=1>

Osaprojektin kuvaus. 25.1.2010. (VIRVELINRANTA – YKS) Virvelinranta -käyttäjälähtöinen innovaatio – vaikuttamis- ja osaamisympäristö. Hämeenlinnan kaupunki.

Pumppu-hanke. 2011. Blogiarkisto. Viitattu 14.12.2012.

<http://pumppu-hanke.blogspot.fi/>

Rajamäki, M. 2.11.2012. Virvelinranta YKS – osahanke käynnisti vammaispolitiikan arvot työryhmän toiminnan. Blogiarkisto. Viitattu 30.11.2012.
<http://pumppu-hanke.blogspot.fi/2012/11/virvelinranta-yks-osahanke-kaynnisti.html>

Rajamäki, M., Laurèn, M. & Vekka, P.-N. Asiakkuuskoordinaattori Pumppu – Virvelinranta YKS – osahanke & Vammaisneuvoston puheenjohtaja. Haastattelu 26.11.2012.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 3.5.2013.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajankoulutuslaitos. Oulun yliopisto. Viitattu 27.5.2013.
<http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>

Siitonen, J. 2007. Voimaantumisen viitekehys. Viitattu 27.5.2013.
<http://www.tyhjoverkosto.fi/materiaalit/seminaarit/siitonen.pdf>

Sosiaaliset arvot. n.d. TYT. Avoin yliopisto – Sosiologian verkko-opinnot, luku 3. Viitattu 28.4.2013.
<http://www.uta.fi/avoinyisto/arkisto/sosiologia/liopluku3.html>

Vammaispolitiikka. 9.8.2012. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 8.4.2013.
http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistaminen/vammaispolitiikka

Viestintä ja vaikuttaminen. 2009. 9.1. Hypermedian opetus. Viitattu 21.5.2013.
<http://hlab.ee.tut.fi/hmopetus/vpsist-oppimateriaali/9-viestinta/9-1-viestinta-ja-vaikuttaminen>

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki, S., Ahonen, P. ja Suokas, M. 2011. Tekesin katsaus 281/2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen.

Virolainen, E & Wiiala, J. 2009. PCS-kortit osana oppimisympäristöä päiväkotit Pasilan oppimisympäristön kehittäminen. Metropolin Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Virvelinranta. n.d. luettu 4.3.2013
<http://virvelinranta.fi/>

Haastattelukysymykset 26.11.2012 Pumppu Virvelinranta vammaispolitiikan arvot työryhmän synnystä

Miten ajatus Vammaispolitiikan arvot työryhmästä syntyi?

Kuka/ketkä alkoivat työstää ajatusta?

Miten Vammaispolitiikan arvot työryhmä koottiin?

Miten ohjelma muodostui?

Muuta tärkeää?

VAMMAISPOLITIIKAN ARVOT -MALLINNUS

Tarve	Kehittää käyttäjälähtöinen paikallinen vammaispolitiikka. Kehittää yhteistyön malli palvelunkäyttäjien, vammaisneuvoston, luottamushenkilöiden, yritysten ja järjestöjen kanssa. Löytää uudenlainen tapa työskennellä tasavertaisina toimijoina niin, että palvelunkäyttäjät itse ovat alusta asti mukana vaikuttamassa.
Ideointi	Hämeenlinnan vammaisneuvosto ja Pumppu Virvelinranta YKS – osakkeen työntekijät ideoivat yhdessä maaliskuun 2012.
Puhujat	Puhujiksi valikoitui kaupungissa merkittävässä roolissa olevia henkilöitä. Kesällä 2012 käytiin henkilökohtaiset puhujatapaamiset.
Työryhmä	Kokoonpano muodostui laajapohjaiseksi: palvelujen käyttäjiä, avustavia henkilöitä, vammaisneuvoston edustajia, omainen, Hämeenlinnan kaupungin edustaja, hankkeen edustajia sekä vieraillevista puhujista. Työryhmässä kaikki jäsenet ovat tasavertaisia toimijoita ja jokaisen ääni on yhtä tärkeä.
Toteutus	Seminaari ja työryhmän työskentely syksyllä 2012 Asiakkaat ja puhujat tutustuvat toisiinsa.
Aloituspöytäkirja	14.8.2012 Vammaispolitiikkaa tehdään yhdessä! – seminaari
Vammaispolitiikan työryhmän aikataulu	29.8. Itsenäisen elämä ja yhteiskunnallinen osallistuminen 19.9. Liikennepalvelut 3.10. Koulutus, opiskelu ja työ 5.11. Kulttuuri ja vapaa-aika 3.12. Syrjinnän torjuminen
Pienryhmä	4.12. Arvojen työstäminen tapahtui pienryhmällä, joka muodostettiin varsinaisesta Vammaispolitiikan arvot työryhmästä. Pienryhmä muokkasi, julkaisun lauseet, päätettiin esitteen ulkoasu ja lopullinen nimi, joka on MINÄ OLEN – Vammaispoliittiset arvot Hämeenlinnassa.
Julkaisu	Julkaisun loppuun työstäminen tapahtuu joulukuun 2012 ja tammikuun 2013 aikana.

Pumppu-hanke on ylimatekunnallinen EAKR-rahoitteinen teemahanke, jonka rahoittajana toimii Päijät-Hämeen liitto, Etelä-Suomen maakuntien EU-yksikkö. Hanketta toteutetaan Etelä-Suomen EAKR-alueella vuosina 2011–2014. Pumppu-hankkeen koordinaatiosta vastaa Innopark Programmes Oy. Osatoteuttajina mukana ovat Laurea-ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, Hämeenlinnan kaupunki, Turun ammattikorkeakoulu sekä Turun yliopisto.

KUTSU

**Vammaispolitiikan arvot työryhmän jäsenet
11.12.2012 klo13.00 Virvelinranta liikuntasali**

Aihe:

Opinnäytetyön haastatteluun osallistuminen jonka toteutus on toiminnallisin menetelmin. Teidän omat ajatukset työskentelystä Vammaispolitiikan arvot työryhmässä ovat erittäin tärkeitä.

**Kutsuja: Tuija Tapanainen
Ohjaustoiminnan opiskelija HAMK**

Ilmoittautumiset 5.12.2012 mennessä Mervi Rajamäelle

mervi.rajamaki@hameenlinna.fi

Pumppu-hanke on ylimaakunnallinen EAKR-rahoitteinen teemahanke, jonka rahoittajana toimii Päijät-Hämeen liitto, Etelä-Suomen maakuntien EU-yksikkö. Hanketta toteutetaan Etelä-Suomen EAKR-alueella vuosina 2011–2014. Pumppu-hankkeen koordinaatiosta vastaa Innopark Programmes Oy. Osatoteuttajina mukana ovat Laurea-ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, Hämeenlinnan kaupunki, Turun ammattikorkeakoulu sekä Turun yliopisto.

HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Kuvauslupa

Nimi _____

Kuvia, joissa olen saa käyttää

Ohjaustoiminnan opinnäytetyössä

Päiväys _____

Luvanantajan allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Lupa vastaanotettu: _____

Vastaanottajan kuittaus: _____

